

HIZKUNTZA- ETA LITERATURA KOMUNIKAZIOARAKO KONPETENTZIA EUSKARA ETA LITERATURA, ETA GAZTELANIA ETA LITERATURA | 182

ETAPAKO HELBURUAK

Honako hauek dira etapako helburuak Euskara eta Literatura, eta Gaztelania eta Literatura ikasgaietarako:

1. Hizkuntzaren zenbait erabilera-eremutan sortutako ahozko, idatzizko eta ikus-entzunezko diskurtsoak ulertzea eta interpretatzea, zenbait motatako komunikazio-egoerei aurre egiteko.
2. Bai ahoz eta bai idatziz modu txukun, koherente eta zuzenean espresatzea eta interaktuatzea, eta horretan, errespetua, kooperazioa eta espiritu kritikoa hartzea oinarri, zenbait komunikazio-premiari modu eraginkorrean erantzuteko.
3. Hizkuntzak diren sistemari buruz modu autonomoan gogoeta egitea, eta testuak ulertzeko eta ekoizteko prozesuan testuinguruarekin, testuarekin, esaldiarekin eta hitzarekin lotutako hizkuntzaren erabilera-arauak aplikatzea, hizkuntza modu txukun, koherente eta zuzenean erabiltzea eta transferentzia egokiak egitea helburu hartuta.
4. Norberak hautatutako idatzizko, ahozko eta ikus-entzunezko literatura-testu erreferentziazko gozatzea, norberaren esperientziari zentzua emateko, mundua ulertzeko eta sentsibilitate estetikoan aurrera egiteko.
5. Literatura-generoen eta literaturaren historiako etapa eta lan nagusien oinarrizko arauak buruz ikasitakoak erabiltzea, denen artean literatura-testuak ondo ulertzeko, eta hori dela eta, literatura-ondarea esperientzia indibidual nahiz kolektiboa sinbolizatzeke eta norberaren kultura-identitatea eraikitzeke bidetzat hartzea.
6. Oinarrizko ezaguera soziolinguistikoetan oinarrituta, gure errealitate elebiduna eta, oro har, eleaniztasuna nahiz kultura-aniztasuna ezagutzea, interpretatzea eta balioestea, eta horretan, hizkuntza- eta kultura-aniztasunaren eta euskara eguneroko bizitzan erabiltzearen aldeko jarrera linguistiko enpatiko eta asertiboak bultzatzea eta sustatzea.
7. Informazioaren eta komunikazioaren teknologiak modu autonomo eta kritikoan erabiltzea, informazioa lortzeko, eta elkarrekin komunikatzeko eta kooperatzeko.
8. Norberaren ikaskuntza-prozesuez gogoeta egitea, beste hizkuntza eta ikasgai batzuetan ikasitako komunikazio-ezaguerak eta -estrategiak transferitzeko, eta norberaren ikaskuntza-gaitasunean konfiantza izatea, komunikaziorako konpetentzia hobetzeko.

MULTZOEN EZAUGARRIAK

Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako 1., 2., 3. eta 4. maileri dagozkien adierazpenezko, prozedurazko eta jarrerazko edukiak honako eduki multzo hauetan multzokatzen dira:

1. eduki multzoa. Arlo guztietan komunak diren oinarrizko zehar-konpetentziekin lotutako edukiak.
2. eduki multzoa. Ahozko komunikazioa: hitz egitea, entzutea eta elkarrekin solasean jardutea.
3. eduki multzoa. Idatzizko komunikazioa: irakurtzea eta idaztea.

4. eduki multzoa. Literatura-hezkuntza.

5. eduki multzoa. Hizkuntzari eta haren erabilerei buruzko gogoeta.

6. eduki multzoa. Hizkuntzaren alderdi soziala.

Etapako ikasgai guztietan komuna den 1. eduki multzoak oinarrizko zehar-kompetentziak garatzeko beharrezkoak diren eduki guztiak jasotzen ditu. Arlo eta ikasturte guzti-guztietan landu eta ebaluatu behar dira edukiok.

Gizarte-bizitzako esparru adierazgarri guztietan hitz egiteko, idazteko, entzuteko eta irakurtzeko trebetasunak eta estrategiak lantzea, horixe da curriculumaren muin eta ardatza. Trebetasun horiekin lotuta ikasi beharrekoak hiru eduki multzotan biltzen dira: 2. eduki multzoan («Ahozko komunikazioa: hitz egitea, entzutea eta elkarrekin solasean jardutea»), 3. eduki multzoan («Idatzizko komunikazioa, irakurtzea eta idaztea») eta 4. eduki multzoan («Literatura-hezkuntza»). Ikaskuntza horiekin estu lotuta, bai 5. eduki multzoan («Hizkuntzari eta haren erabilerei buruzko gogoeta») eta bai 6. eduki multzoan («Hizkuntzaren alderdi soziala»), bi-bietan multzokatzen dira hizkuntza-sistemarekin, hizkuntzaren erabilera-arauekin eta hizkuntzen eta hiztunen arteko erlazioekin lotutako edukiak.

Eduki multzook modu analitikoan aztertzen dituzte hizkuntza- eta literatura-hezkuntzaren osagaiak, baina ez dute ezertxo ere esaten ikasgelan egitekoak diren ikaskuntza-jardueren ordenaz nahiz antolaeraz. Hori dela eta, programazioak egitean eta jardueren sekuentzia ikasgelara eramatean, beharrezkoa izango da bloke guztietako edukiak elkarrekin ondo uztartzea. Gogoratu beharra dago prozedurazko edukiak hartzen dituztela oinarri ikasgai hauetan egitekoak diren lanek, eta eduki horien zerbitzura daudela adierazpeneko edukiak.

Ahozko komunikazioarekin lotutako hizkuntza-trebetasunak ahaztuak izan ditu erabat gure eskola-sistemak. Eta, hala eta guztiz ere, behar-beharrezkoa da hizkuntza-trebetasunon garrantzia behar bestetan azpimarratzea, horiek emango baitiete aukera ikasleei beren komunikaziorako kompetentzia guztiz garatzeko, ikasgelan ikaskideen arteko komunikazioa errazteko eta esaten dituztenen esanahia behar bezala negoziatzeko. Esan gabe doa, noski, hori guztia funts-funtsezkoa dela gure neska-mutilek, arlo guztietan landuko dituzten ezagueren bitartez, beren trebetasun kognitibo-linguistikoak ganoraz landu ditzaten. Horrekin batera, baina, Euskal Autonomia Erkidegoko egoera soziolinguistikoa zein den kontuan hartuta, eta gure hizkuntzaren erabilera soziala eta normalizazio-prozesua sustatuko baditugu, begi-bistakoa da eskolan nahitaez bultzatu behar dugula gure ikasleek elkarrekin euskaraz hitz egin dezaten.

Era berean, garbi esan behar dugu hitz egitea eta entzutea, bai eta irakurtzea eta idaztea ere, elkarrekin estu lotuta daudela, eta, beraz, komeni dela ikaskuntza-jardueren sekuentzian hizkuntza-erabilerekin bi alderdiak, ulerkuntza eta ekoizpena, integratzea.

Literatura-hezkuntzarekin lotutako edukiak 4. eduki multzoan jaso dira. Oraingoan ere, aurreko etapan ardatz hartutako orientabideei eutsi diegu, ikasleek beren irakurzaletasun-ohiturak berma ditzaten, testuak irakurtzean eta birsortzean beren esperientziak aberasten jarrai dezaten, irakurgai horiek beren sinbolizazio-premietara eta sentimenduak espresatzeko beharretara egokitu ditzaten, literatura-konbentzioei buruzko beren behaketak sistematiza ditzaten, eta modu sistematikoan ezar ditzaten literatura-lanen eta lanok sortu direneko testuinguruen arteko loturak.

Hizkuntza-sistemaren osagai diren elementuei eta hizkuntza-arauei buruzko gogoetarekin lotutako edukiak uztartzea eta integratzea hartzen du helburu 5. eduki multzoak («Hizkuntzari eta haren erabilerei buruzko gogoeta»). Trebetasun linguistiko-komunikatiboak barneratzeak eta lantzeak hizkuntzen alderdi kontestual, diskurtsibo eta gramatikalez gogoeta egin beharra dakar, eta hain zuzen horrexegatik landuko dugu hemen 5. eduki multzo hori.

6. eduki multzoan («Hizkuntzaren alderdi soziala») eduki ugari lantzen dira: hizkuntza-aniztasuna eta hizkuntzen arteko erlazioak, besteak beste. Eleaniztasuna ezaugarri duen gaur egungo gizarte

konplexu honetan, euskal gizartea elebitasun gorabeheratsu batetik testuinguru eleaniztun batera igartzeko urratsak egiten ari da. Hori dela tarteko, behar-beharrezkotzat jotzen dugu ikasleek beren inguruneko egoera soziolinguistikoaz gogoeta egitea, horrela hizkuntza-aniztasunaren eta euskararen normalizazio-prozesuaren aldeko jarrera hartuz joan daitezen.

Ikasleen komunikaziorako kompetentzia lantzea, horixe da hizkuntzen irakaskuntzaren eta ikaskuntzaren helburu nagusia, eta hori dela eta, hain zuzen, ezinbestekoa da hizkuntza-erabilerekin lotutako trebetasunak hobetzearen mende jartzea 5. eta 6. eduki multzoetako edukiekin lotutako jardueren programazioa.

Etapako lau ikasturteetan zehar ikasi beharrekoen mailaketa egiteko, irizpide hauek hartuko ditugu oinarri: batetik, praktika diskurtsiboen eta ikasleen esperientzia linguistiko eta kulturalaren arteko hurbiltasuna; bestetik, testuen barne-antolaeraren konplexutasun-maila; eta, azkenik, testuak ulertzeko eta ekoizteko abiaburu izan litezkeen helburu askotarikoak.

DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZAKO 1. MAILAKO EDUKIAK

1. MULTZOA. Eduki komunak

Arlo eta ikasgai guztien oinarrizko zehar-kompetentzia komunekin lotutako edukiak.

Multzo honetako prozedura eta jarreraren xede dira:

- Informazioa identifikatzea, lortzea, gordetzea eta berreskuratzea.
- Informazio-iturrien eta informazioaren beraren egokitasuna ebaluatzea.
- Informazioa ulertzea (alderatzea, sailkatzea, sekuentziatzea, aztertzea eta laburtzea), buruz ikastea eta adieraztea (deskribatzea, definitzea, laburtzea, azalpenak ematea, etab...).
- Informazioa balioestea eta adieraztea (argudioak azaltzea, arrazoiak ematea, etab.).
- Ideiak sortu, hautatu eta adieraztea.
- Ideiak, zereginak eta proiektuak planifikatzea, eta haien bideragarritasuna aztertzea.
- Egindako plangintza betetzea eta, beharrezkoa baldin bada, hura doitzea.
- Plangintzaren eta egindako lanen ebaluazioa egitea eta hobekuntza-proposamenak lantzea.
- Lortutako emaitzaren berri ematea.
- Harremanak eta komunikazioa lantzea (enpatia eta asertibitatea).
- Taldean ikasteko lanetan laguntzea eta elkarlanean aritzea.
- Giza eskubideak eta gizarteko konbentzioak errespetatzea.
- Gatazkak kudeatzea.
- Norberaren gorputza erregulatzea.
- Norberaren emozioak erregulatzea.
- Norberaren alderdi kognitiboa erregulatzea.
- Norberaren komunikazioa erregulatzea (hitzezkoa, hitzik gabekoa eta digitala).
- Norberaren jokabide morala erregulatzea.
- Norberaren motibazioa eta gogo-indarra erregulatzea.

2. MULTZOA. Ahozko komunikazioa: hitz egitea, entzutea eta elkarrekin solasean jardutea

- Hainbat euskarritan dauden ahozko testuak ulertzea, pertsona arteko harremanen, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, batik bat narrazio-, azalpen- eta instrukzio-testuak.
- Hainbat euskarritan dauden ahozko testuak sortzea, pertsona arteko harremanen, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, batik bat narrazio-, azalpen- eta instrukzio-testuak, hizkuntzaren eta komunikaziorako osagaien sexista ez den erabilpena ziurtatuz.
- Planifikatu ondoren informazioa bilatu, testu bihurtu eta berrikustea, ahozko testuak sortze aldera, lagunduta.
- Ahozko nahiz ikus-entzunezko harremanetan parte hartzea, ikasgelan eta ikastetxean loturak sendotzeko, eta ikaskuntza-jarduerak antolatzeko eta kudeatzeko.
- Ahozko harremanen arauak erabiltzea, lagunduta: hitz egiteko txandak, gaiari eustea, inoren iritzia aintzat hartzea, kortesiazko arauak...
- Ikus-entzunezkoak eta IKTak erabiltzea, lagunduta, haien bidez ahozko testuak hobeto ulertu eta sortzeko.

- Oinarrizko komunikazio-estrategiak erabiltzea, haien bidez harremanak hasteko, mantentzeko eta amaitzeko.
- Ahozko erabilerak hobetze aldera, autoebaluazio- nahiz koebaluazio-estrategiak erabiltzea, lagunduta.
- Aurrez landutako ahozko testuak ulertzeko eta sortzeko oinarrizko estrategiak erabiltzea, lagunduta.
- Edozein hizkuntzatan garatutako hizkuntza-ezaguerak erabiltzea, lagunduta, beste hizkuntzetako ahozko diskurtsoak hobeto ulertu eta sortzeko.
- Ahozko komunikazioaren ezaugarri nagusiak eta elementu adierazkor bereziak.
- Aurrez landutako ahozko generoen ezaugarri nagusiak: solaskideak, helburua, erregistroa, egitura, hizkuntza-elementu bereziak...
- Harremanen bidez ikaskuntza-prozesuak erregulatzen direla balioestea.
- Elkarlaneko egoeretan lankidetzeta eta errespetua erakustea.
- Hitz egiteko interesa, jarrera proaktiboarekin eta konfiantzarekin.
- Solaskideen hizkuntza-erabilerak errespetatzea.

3. MULTZOA. Idatzizko komunikazioa: irakurtzea eta idaztea

- Hainbat euskarritan dauden idatzizko testuak ulertzea eta interpretatzea, pertsona arteko harremanen, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, batik bat narrazio-, azalpen- eta instrukzio-testuak.
- Hainbat euskarritan dauden idatzizko testuak sortzea, aldeztu aurretik egindako plangintza bati jarraituz: pertsona arteko harremanen, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, batik bat narrazio-, azalpen- eta instrukzio-testuak, hizkuntzaren eta komunikaziorako osagaien sexista ez den erabilpena ziurtatuz.
- Planifikatu ondoren informazioa bilatu, testu bihurtu eta berrikustea, hainbat euskarritan idatzitako testuak sortzeko, lagunduta, lehenbizi komunikazio-egoeraren ezaugarriak identifikatuta.
- Teknika eta tresna digitalak erabiltzea, lagunduta, idatzizko testuak ulertu eta sortzeko.
- Hainbat helburu dituzten idatzizko harremanetan parte hartzea, sareko baliabideak erabiliz, errespetuz eta lankidetzan.
- Ikastetxeko liburutegia eta mediateka, mediateka publikoa eta liburutegi birtualak erabiltzea, lagunduta.
- Idatzizko testuak hobetze aldera, autoebaluazio- nahiz koebaluazio-estrategiak erabiltzea, lagunduta.
- Idatzizko testuak ulertzeko eta sortzeko estrategiak erabiltzea, lagunduta.
- Edozein hizkuntzatan garatutako hizkuntza-ezaguerak erabiltzea, lagunduta, beste hizkuntzetan idatzitako testuak hobeto ulertu eta sortzeko.
- Idatzizko komunikazioaren ezaugarri nagusiak.
- Aurrez landutako idatzizko generoen ezaugarri nagusiak: helburua, erregistroa, egitura, hizkuntza-elementu bereziak...
- Ikasturtean zehar landutako idatzizko genero digital berrien ezaugarriak.
- Idatzizko testua menderatzeak duen garrantzi pertsonalaz eta sozialaz ohartzea.

- Idazketa informazio- eta ikaskuntza-iturritzat hartzea, norberaren esperientziak, ideiak, iritziak eta ezaguerak komunikatzeko modutzat.
- Idatziko testuen edukiari buruzko gogoeta egitea.

4. MULTZOA. Literatura-hezkuntza

- Gazte-literaturako, literatura tradizionalako eta herri-literaturako euskal kulturako eta beste kulturetako obrak irakurtzea, modu autonomoan edo lagunduta, ikasleen adinaren eta interesen arabera, eta, ondoren, norberaren eta inoren esperientziak kontrastatzea.
- Ipuin eta kontakizun laburrak elkarrekin irakurtzea eta entzutea –besteak beste euskal kulturako eta beste kulturetako mitoak eta elezaharrak–, haien elementu nagusiak eta funtzioa ezagutzeko.
- Poemak, bertsoak eta koplak zaharrak irakurri, entzun eta errezipitatu, irakurgaiaren iruzkinak eginez eta ikus-entzunezkoak erabiliz, erritmoaren eta bertsoaren elementu nagusiak ezagutzeko.
- Antzerki lanak edo pasarteak irakurtzea –iruzkinak eginez eta dramatizatuz–, antzerkiaren alderdi formal nagusiak ezagutzeko.
- Literatura-testuak interpretatzeko estrategiak eta teknikak erabiltzea, irakurri aurretik, bitartean eta ondoren.
- Literatura asmoko ahozko, idatziko nahiz ikus-entzunezko testuak sortzea, alde aurretik egindako plangintza bati jarraituz, ereduak aztertuz eta haiei buruzko gogoeta eginez.
- Literatura-testuei buruzko balioespen pertsonalak egitea, alde aurretik egindako plangintza bati jarraituz.
- Informazio-teknologiak gero eta autonomia handiagoz erabiltzea, literatura asmoa duten idatziko, ahozko nahiz ikus-entzunezko testuak sortu eta zabaltzeko.
- Ikastetxeko mediateka, mediateka publikoa eta liburutegi birtualak erabiltzea, lagunduta.
- Denetarikoa informazio-iturriak kontsultatzea, lagunduta, literatura-testuetara iristeko eta informazioa bilatzeko, emakumezkoen obrak eta ekarpenak agerian jarri.
- Ikasgelako eta ikastetxeko literatura-jardueretan parte hartzea.
- Irakurgaiak gero eta autonomia handiagoz hautatzea.
- Literatura-kontakizunaren ezaugarri nagusiak.
- Poesiaren, bertsoaren eta koplak zaharren ezaugarri nagusiak, batik bat erritmoa eta bertsoaren.
- Antzerkiaren elementu nagusiak.
- Literatura kultura transmititzeko bidetzat hartzea, bai eta norberaren kultura-nortasuna eraikitzeke bidetzat ere, bide horretan emakumezkoen ekarpenak balioetsiz.
- Literatura gozamen-iturritzat hartzea, bai eta kultura eta hizkuntza aberasteko bidetzat ere.
- Literatura-lanekiko sentsibilitate estetikoaren garatzea.

5. MULTZOA. Hizkuntzari eta haren erabilerei buruzko gogoeta

- Ahozko nahiz idatziko komunikazioaren arteko, bai eta erabilera arrunten eta formalen arteko diferentzia kontestualak eta formalak aztertzea.
- Narrazio-, azalpen- eta instrukzio-diskurtsoen ezaugarri kontestualak eta testualak

ezagutzea.

- Ahozko nahiz idatzizko testuak komunikazio-egoerara moldatzeko baliabideak identifikatzea eta erabiltzea: erregistroa, deixi pertsonala eta azalpen-prozedura nagusiak.
- Testu moten egiturak aztertzea.
- Ahozko nahiz idatzizko testuetan zenbait kohesio-tresna identifikatzea eta gogoeta eginez erabiltzea: lokailuak –batez ere denborazkoak, azalpenekoak eta ordenazkoak–, eta barne-erreferentziak –batez ere lexikoak–.
- Idatzizko testua puntuazio-marken bidez antolatzen dela ohartzea, bai eta haiek erabiltzea ere.
- Paragrafoak esanahi-batasuna duela ohartzea eta hura erabiltzea.
- Ahozko nahiz idatzizko testuen aditz-formez ohartzea eta haiek koherentziaz erabiltzea, batez ere kontakizuneko lehenaldiak.
- Testuen egitura sintaktiko nagusiak identifikatzea: subjektua, predikatua eta aditzaren osagarriak.
- Perpausen arteko erlazio nagusiak identifikatzea.
- Euskarak perpausako osagaiak lotzeko dauzkan elementuak ezagutzuz joatea, batik bat deklinabidea eta aditz-komunztadura.
- Kategoria gramatikal nagusiak ezagutzea.
- Hitzak eratzeko mekanismo nagusiak identifikatzea.
- Arau ortografikoak ezagutzea, haien erregulartasunei erreparatuz.
- Testuen hizkuntza zuzentzeko, hizkuntzaren erabilpen sexista ekiditeko eta gramatika berrikusteko estrategiak erabiltzea, lagunduta, hiztegien eta ortografia-zuzentzaileen bidez.
- Euskararen nahiz gaztelaniaren fonemak identifikatzea.
- Sistema linguistikoari buruzko ondorioak ateratzea, lagunduta, komunikazio-unitateak (testuak, esaldiak, hitzak...) konparatuz, sailkatuz eta eraldatuz hainbat irizpideren arabera.
- Bi hizkuntzetan berdina den hizkuntza-terminologia ulertzea eta erabiltzea.
- Hainbat hizkuntzatan helburu berarekin erabilitako hizkuntza-prozedurak konparatzea, eta haietako edozeinetan hizkuntzari buruz ikasitakoa erabiltzea besteei buruzko gogoeta egiteko.
- Hizkuntzen arteko zenbait kalko eta transferentzia oker identifikatzea eta zuzentzea.
- Eskola-hiztegiak eta kontsultarako obrek hizkuntzaz emandako informazioak interpretatzea, batik bat hitz motei buruzkoak eta haien arteko harreman semantikoei buruzkoak.
- Erregistroa.
- Deixi pertsonala.
- Azalpen-prozedurak.
- Narrazio- eta azalpen-testuen egiturak.
- Kohesio-elementuak: lokailuak, barne-erreferentziako tresnak, puntuazioa.
- Hitz multzoak: izen- eta aditz-sintagma.
- Perpaus bakuna: osagaiak, motak eta elementuen arteko harremanak (deklinabidea eta komunztadura euskararen).

- Aditz-jokoa: denbora eta aspektua.
- Hitza: kategoriak, osagaiak, eraketa-tresnak.
- Hitzen arteko harreman semantikoak.
- Arau ortografiko nagusiak eta arau fonetikoak.
- Hizkuntzak akatsak eginez ikasten direla onartzea, eta hobetuz joateko jarrera.
- Hizkuntzari buruz gogoeta eginda norberaren lanak erregulatzen direla ohartzea, bai eta autonomia handiagoz ikasten dela ere.
- Hizkuntza erabiltzeko arauen garrantzia eta balio soziala aintzat hartzea, erabiltzaileen arteko komunikazioa eraginkorragoa izateko.

6. MULTZOA. Hizkuntzaren alderdi soziala

- Ikasgelako, ikastetxeko, inguruneko eta EAeko hizkuntza-aniztasuna behatzea eta identifikatzea.
- Hizkuntza estandarra, gaztelaniaren dialektoak eta euskalki nagusiak bereiztea eskolan landutako ahozko nahiz idatzizko testuetan.
- Eleaniztasuna sustatzen duten hizkuntza-ohiturak behatzea.
- Euskararen erabilera eta normalkuntza sustatze aldera ikastetxean nahiz ingurunean egiten diren ekimenetan parte hartzea.
- Hizkuntzei eta hiltunei buruzko estereotipoak eta aurreiritziak behatzea.
- Hizkuntza-aniztasuna: munduko hizkuntzak.
- Hizkuntza-aldaerak: hizkuntza estandarra, aldaera geografikoak, euskalki nagusiak.
- Hizkuntzei eta hiltunei buruzko kontzeptu soziolinguistiko nagusiak.
- Hizkuntza estandarren bidez aldaera desberdinetako hiltunak elkarrekin komunikatzen direla ohartzea.
- Norberaren euskalkia eta gainerako euskalkiak hizkuntza aberasteko bidetzat hartzea.
- Eskolako eta gizarteko hainbat esparrutan euskara erabiltzeko jarrera proaktiboa.
- Esamolde baztertzailen oro saihesteko interesa.
- Hizkuntza-aniztasuna kultura-balio positibotzat hartzea.

DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZAKO 2. MAILAKO EDUKIAK

1. MULTZOA. Eduki komunak

Arlo eta ikasgai guztien oinarrizko zehar-kompetentzia komunekin lotutako edukiak.

Multzo honetako prozedura eta jarreraren xede dira:

- Informazioa identifikatzea, lortzea, gordetzea eta berreskuratzea.
- Informazio-iturrien eta informazioaren beraren egokitasuna ebaluatzea.
- Informazioa ulertzea (alderatzea, sailkatzea, sekuentziatzea, aztertzea eta laburtzea), buruz ikastea eta adieraztea (deskribatzea, definitzea, laburtzea, azalpenak ematea, etab...).
- Informazioa balioestea eta adieraztea (argudioak azaltzea, arrazoiak ematea, etab.).
- Ideiak sortu, hautatu eta adieraztea.
- Ideiak, zereginak eta proiektuak planifikatzea, eta haien bideragarritasuna aztertzea.
- Egindako plangintza betetzea eta, beharrezkoa baldin bada, hura doitzea.
- Plangintzaren eta egindako lanen ebaluazioa egitea eta hobekuntza-proposamenak lantzea.
- Lortutako emaitzaren berri ematea.
- Harremanak eta komunikazioa lantzea (enpatia eta asertibitatea).
- Taldean ikasteko lanetan laguntzea eta elkarlanean aritzea.
- Giza eskubideak eta gizarteko konbentzioak errespetatzea.
- Gatazkak kudeatzea.
- Norberaren gorputza erregulatzea.
- Norberaren emozioak erregulatzea.
- Norberaren alderdi kognitiboa erregulatzea.
- Norberaren komunikazioa erregulatzea (hitzezkoa, hitzik gabekoa eta digitala).
- Norberaren jokabide morala erregulatzea.
- Norberaren motibazioa eta gogo-indarra erregulatzea.

2. MULTZOA. Ahozko komunikazioa: hitz egitea, entzutea eta elkarrekin solasean jardutea

- Hainbat euskarritan dauden ahozko testuak ulertzea, pertsona arteko harremanen, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, batik bat narrazio-, azalpen- eta instrukzio-testuak.
- Hainbat euskarritan dauden ahozko testuak sortzea, pertsona arteko harremanen, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, batik bat narrazio-, azalpen- eta instrukzio-testuak, hizkuntzaren eta komunikaziorako osagaien sexista ez den erabilpena ziurtatuz.
- Planifikatu ondoren informazioa bilatu, testu bihurtu eta berrikustea, ahozko testuak sortzeko, lagunduta, lehenbizi komunikazio-egoeraren ezaugarriak identifikatuta.
- Ahozko nahiz ikus-entzunezko harremanetan parte hartzea, ikasgelan eta ikastetxean loturak sendotzeko, eta ikaskuntza-jarduerak antolatzeko eta kudeatzeko.
- Ahozko harremanen arauak erabiltzea, gero eta autonomia handiagoz: hizketako txandak, gaiari eustea, inoren iritzia aintzat hartzea, kortesia-arauak...
- Ikus-entzunezkoak eta IKTak erabiltzea, gero eta autonomia handiagoz, ahozko testuak ulertzen eta sortzen laguntzeko.

- Oinarrizko komunikazio-estrategiak erabiltzea, haien bidez harremanak hasteko, mantentzeko eta amaitzeko.
- Ahozko erabilerak hobetze aldera, autoebaluazio- nahiz koebaluazio-estrategiak erabiltzea, lagunduta.
- Ahozko testuak ulertzeko eta sortzeko estrategiak erabiltzea, lagunduta.
- Edozein hizkuntzatan garatutako hizkuntza-ezaguerak erabiltzea, lagunduta, beste hizkuntzetako ahozko diskurtsoak hobeto ulertu eta sortzeko.
- Ahozko komunikazioaren ezaugarri nagusiak eta elementu adierazkor bereziak.
- Aurrez landutako ahozko generoen ezaugarri nagusiak: solaskideak, helburua, erregistroa, egitura, hizkuntza-elementu bereziak...
- Harremanen bidez ikaskuntza-prozesuak eta norberaren jokabidea erregulatzen direla ohartzea.
- Elkarlaneko egoeretan lankidetzeta eta errespetua erakustea.
- Hitz egiteko interesa, jarrera proaktiboarekin eta konfiantzarekin.
- Solaskideen hizkuntza-erabilerak errespetatzea.

3. MULTZOA. Idatzizko komunikazioa: irakurtzea eta idaztea

- Hainbat euskarritan dauden idatzizko testuak ulertzea eta interpretatzea, pertsona arteko harremanen, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, batik bat narrazio-, azalpen- eta instrukzio-testuak
- Planifikatu ondoren, hainbat euskarritan dauden testuak sortzea, pertsona arteko harremanen, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, batik bat narrazio-, azalpen- eta instrukzio-testuak, hizkuntzaren eta komunikaziorako osagaien sexista ez den erabilpena ziurtatuz.
- Komunikazio-egoeraren ezaugarriak identifikatu ondoren, hainbat euskarritako idatzizko testuak sortzeko informazioa bilatu, egituratu, testu bihurtu eta berrikustea, lagunduta.
- Idatzizko testuak ulertzeko, sortzeko eta zuzentzeko teknika eta tresna digitalak erabiltzea, gero eta autonomia handiagoz.
- Hainbat helburu dituzten idatzizko harremanetan parte hartzea, sareko baliabideak erabiliz, errespetuz eta lankidetzan.
- Ikastetxeko liburutegia eta mediateka, mediateka publikoa eta liburutegi birtualak erabiltzea, lagunduta.
- Idatzizko testuak hobetze aldera, autoebaluazio- nahiz koebaluazio-estrategiak erabiltzea, gero eta autonomia handiagoz.
- Idatzizko testuak ulertzeko eta sortzeko estrategiak erabiltzea, gero eta autonomia handiagoz.
- Edozein hizkuntzatan garatutako hizkuntza-ezaguerak erabiltzea, lagunduta, beste hizkuntzetan idatzitako testuak hobeto ulertu eta sortzeko.
- Idatzizko komunikazioaren ezaugarri nagusiak.
- Aurrez landutako idatzizko generoen ezaugarri nagusiak: helburua, erregistroa, egitura, hizkuntza-elementu bereziak...
- Ikasturtean zehar landutako idatzizko genero digital berrien ezaugarriak.

- Idatziko testua menderatzearen garrantzi pertsonalaz eta sozialaz ohartzea, batez ere ikastetxeko bizitzan.
- Idazketa informazio- eta ikaskuntza-iturritzat hartzea, norberaren esperientziak, ideiak, iritziak eta ezaguerak komunikatzeko modutzat.
- Idatziko testuen edukiari buruzko gogoeta egitea.

4. MULTZOA. Literatura-hezkuntza

- Gazte-literaturako, literatura tradizionalako eta herri-literaturako euskal kulturako eta beste kulturetako obrak irakurtzea, modu autonomoan edo lagunduta, ikasleen adinaren eta interesen arabera, eta, ondoren, norberaren eta inoren esperientziak kontrastatzea.
- Ipuin eta kontakizun laburrak elkarrekin irakurtzea eta entzutea –besteak beste euskal kulturako eta beste kulturetako mitoak eta elezaharrak, batez ere XX. eta XXI. mendeak–, haien elementuak, hasteko moduak, garapen kronologikoa eta amaiera konparatuz eta kontrastatuz.
- XX. eta XXI. mendeak poemak eta bertsoak irakurri, entzun eta errezipitazioa, erritmoaren eta bertsoaren elementu nagusiak ezagutzeko, bai eta hizkuntzaren balio sinbolikoa eta baliabide erretoriko nagusiak ere.
- Antzerkiko lanak edo pasarteak irakurtzea iruzkinak eginez eta dramatizatuz, bai Euskal Literaturakoak bai Espainiar Literaturakoak, batez ere XX. eta XXI. mendeak, antzerki-testuaren alderdi formalak ezagutzeko.
- Bestelako hizkuntza estetikoak irakurri, aztertu eta erabiltzea: komikia eta zinema.
- Literatura-testuak aztertzeke eta interpretatzeko estrategiak eta teknikak erabiltzea, irakurri aurretik, bitartean eta ondoren.
- Ahozko euskal literatura tradizionalako generoen (lirikoa, narratiboa eta dramatikoa) ezaugarri nagusiak ezagutzeko, bai eta haiek buruz ikasteko eta transmititzeko literatura-baliabideak ere.
- Planifikatu ondoren, literatura asmoko ahozko, idatziko nahiz ikus-entzunezko testuak sortzea, ereduak aztertuz eta haiei buruzko gogoeta eginez, generoaren konbentzio formalak erabiltzea.
- Planifikatu ondoren, balioespen pertsonalak egitea literatura-testuak eragindako bizipenei buruz.
- Informazio-teknologiak gero eta autonomia handiagoz erabiltzea, literatura asmoa duten idatziko, ahozko nahiz ikus-entzunezko testuak sortu eta zabaltzeko.
- Ikastetxeko mediateka, mediateka publikoa eta liburutegi birtualak erabiltzea, lagunduta.
- Denetarikoa informazio-iturriak kontsultatzea, lagunduta, literatura-testuetara iristeko eta informazioa bilatzeko, emakumezkoen obrak eta ekarpenak agerian jarri.
- Ikasgelako eta ikastetxeko literatura-jardueretan parte hartzea.
- Irakurgaiak gero eta autonomia handiagoz hautatzea.
- Literatura-kontakizuna: hasteko moduak, garapen kronologikoa eta amaiera.
- Ahozko literaturaren ezaugarriak eta generoak: genero lirikoak, narratiboa, dramatikoa... batez ere koplak zaharrak, baladak, pastoralak eta maskaradak azpimarratuz.
- Bertsolaritza. Ezaugarriak. Bertsolariak (XX. eta XXI. mendeak).
- Poesiaren eta bertsolaritzaren ezaugarri nagusiak, batik bat baliabide erretorikoak.

- Antzerki-testua: alderdi formalak.
- Literatura kultura transmititzeko bidetzat hartzea, bai eta norberaren kultura-nortasuna eraikitzeke bidetzat ere, bide horretan emakumezkoen ekarpenak balioetsiz.
- Literatura gozamen-iturritzat hartzea, bai eta kultura eta hizkuntza aberasteko bidetzat ere.
- Literatura-lanekiko sentsibilitate estetikoak garatzea.
- Literatura-testuen balio esplizituekiko jarrera kritikoa.

5. MULTZOA. Hizkuntzari eta haren erabilerei buruzko gogoeta

- Ahozko nahiz idatzizko komunikazioaren arteko, bai eta erabilera arrunten eta formalen arteko diferentzia kontestualak eta formalak aztertzea.
- Narrazio-, azalpen- eta instrukzio-diskurtsoen ezaugarri kontestualak eta testualak ezagutzea.
- Ahozko nahiz idatzizko testuak komunikazio-egoerara moldatzeko baliabideak identifikatzea eta erabiltzea: erregistroa, deixi pertsonala, denborazkoa eta lekuzkoa, eta ziurtasuna, probabilitatea eta abar adierazteko hizkuntza-formak.
- Mezua hartzailearentzat ulergarri egiteko prozedurak identifikatzea eta erabiltzea, batik bat azalpen-adierazpenak: aposizioa, adibideak eta birformulazioa.
- Testu moten egiturak aztertzea.
- Ahozko nahiz idatzizko testuetan kohesio-tresnak identifikatzea eta gogoeta eginez erabiltzea: lokailuak –batez ere leku, denbora, ordena, kausa eta ondoriozkoak–, bai eta barne-erreferentziako tresnak ere –batez ere ordezkapen lexikoa (sinonimoak, hiperonimoak, hiponimoak...) eta pronominala–.
- Idatzizko testua puntuazio-marken bidez antolatzen dela ohartzea, bai eta haiek erabiltzea ere.
- Paragrafoak esanahi-batasuna duela ohartzea eta hura erabiltzea.
- Ahozko nahiz idatzizko testuetan aditz-formak ezagutzea eta modu koherentean erabiltzea, batik bat kontakizuneko lehenaldia eta azalpen-testuetako orinaldia.
- Aditza identifikatzea (eta haren osagarriak eta harremanak), bai eta subjektua, predikatua eta sintagmak ere.
- Perpausen arteko erlazio nagusiak identifikatzea.
- Perpauseko osagaiak lotzeko euskarak dituen hizkuntza-elementuak ezagutzat joatea, batik bat deklinabidea eta aditz-komunztadura.
- Kategoria gramatikal nagusiak eta haien funtzioa ezagutzea.
- Hitzak eratzeke tresnarik ohikoenak identifikatzea.
- Arau ortografikoak ezagutzea, haien erregulartasunei erreparatuz.
- Testuen hizkuntza zuzentzeko, hizkuntzaren erabilpen sexista ekiditeke eta gramatika berrikusteko estrategiak erabiltzea, lagunduta, hiztegien eta ortografia-zuzentzaileen bidez.
- Euskararen nahiz gaztelaniaren fonemak identifikatzea.
- Sistema linguistikoari buruzko ondorioak ateratzea, lagunduta, komunikazio-unitateak (testuak, esaldiak, hitzak) konparatuz, sailkatuz eta eraldatuz, emandako irizpideei jarraituta.
- Bi hizkuntzetan berdina den hizkuntza-terminologia ulertzea eta erabiltzea.

- Hainbat hizkuntzatan helburu berarekin erabilitako hizkuntza-prozedurak konparatzea, eta haietako edozeinetan hizkuntzari buruz ikasitakoa erabiltzea besteei buruzko gogoeta egiteko.
- Hizkuntzen arteko zenbait kalko eta transferentzia oker identifikatzea eta zuzentzea.
- Hainbat euskarritako eskola-hiztegiak eta kontsultarako obrek ematen dituzten hizkuntza-informazioak interpretatzea, batez ere hitz motei, haien arteko harreman semantikoei eta araei buruzkoak.
- Erregistroa.
- Deixi pertsonala, denborazkoa eta lekuzkoa. Azalpen- eta modalizazio-prozedurak.
- Narrazio- eta azalpen-testuen egiturak.
- Kohesio-elementuak: lokailuak, barne-erreferentziako tresnak, puntuazioa.
- Hitz multzoak: izen- eta aditz-sintagma.
- Perpausa: osagaiak, motak eta elementuen arteko harremanak (deklinabidea eta komunztadura euskaran).
- Aditz-jokoa: denbora, modua eta aspektua.
- Hitza: kategoriak, osagaiak, eratze-mekanismoak.
- Hitzen arteko harreman semantikoak: sinonimia, antonimia, eremu semantikoa.
- Ortografia- eta fonetika-arau nagusiak.
- Akatsak ikaskuntza-prozesuaren parte direla onartzea, eta haiek gainditzeko jarrera positiboa.
- Hizkuntzari buruz gogoeta eginda norberaren lanak erregulatzen direla ohartzea, bai eta autonomia handiagoz ikasten dela ere.
- Hizkuntza erabiltzeko arauen garrantzia eta balio soziala aintzat hartzea, erabiltzaileen arteko komunikazioa eraginkorragoa izateko.

6. MULTZOA. Hizkuntzaren alderdi soziala

- Ikasgelako, ikastetxeko, inguruneko eta EAEko hizkuntza-aniztasuna behatzea eta identifikatzea.
- Hizkuntza estandarra, gaztelaniaren dialektoak eta euskalki nagusiak bereiztea ahozko nahiz idatzizko testuetan.
- Eleaniztasunari laguntzen dioten ohitura pertsonalak eta kolektiboak behatzea.
- Euskararen erabilera eta normalkuntza sustatze aldera ikastetxean nahiz ingurunean egiten diren ekimenetan parte hartzea.
- Hizkuntzei eta hitzunei buruzko estereotipoak eta aurreiritziak behatzea eta ezagutzea.
- Hizkuntza-aniztasuna: munduko hizkuntzak. EAEko hizkuntzak.
- Hizkuntza-aldaerak: hizkuntza estandarra, aldaera geografikoak, euskalki nagusiak.
- Hizkuntzei eta hitzunei buruzko kontzeptu soziolinguistiko nagusiak.
- Hizkuntza estandarraren bidez aldaera desberdinetako hiztunak elkarrekin komunikatzen direla ohartzea.
- Norberaren euskalkia eta gainerako euskalkiak hizkuntza aberasteko bidetzat hartzea.
- Ikastetxeko eta gizarteko hainbat esparrutan euskara erabiltzeko jokaera proaktiboa.
- Esamolde baztertzailen oro saihesteko interesa.

DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZAKO 3. MAILAKO EDUKIAK

1. MULTZOA. Eduki komunak

Arlo eta ikasgai guztien oinarrizko zehar-kompetentzia komunekin lotutako edukiak.

Multzo honetako prozedura eta jarreraren xede dira:

- Informazioa identifikatzea, lortzea, gordetzea eta berreskuratzea.
- Informazio-iturrien eta informazioaren beraren egokitasuna ebaluatzea.
- Informazioa ulertzea (alderatzea, sailkatzea, sekuentziatzea, aztertzea eta laburtzea), buruz ikastea eta adieraztea (deskribatzea, definitzea, laburtzea, azalpenak ematea, etab...).
- Informazioa balioestea eta adieraztea (argudioak azaltzea, arrazoiak ematea, etab.).
- Ideiak sortu, hautatu eta adieraztea.
- Ideiak, zereginak eta proiektuak planifikatzea, eta haien bideragarritasuna aztertzea.
- Egindako plangintza betetzea eta, beharrezkoa baldin bada, hura doitzea.
- Plangintzaren eta egindako lanen ebaluazioa egitea eta hobekuntza-proposamenak lantzea.
- Lortutako emaitzaren berri ematea.
- Harremanak eta komunikazioa lantzea (enpatia eta asertibitatea).
- Taldean ikasteko lanetan laguntzea eta elkarlanean aritzea.
- Giza eskubideak eta gizarteko konbentzioak errespetatzea.
- Gatazkak kudeatzea.
- Norberaren gorputza erregulatzea.
- Norberaren emozioak erregulatzea.
- Norberaren alderdi kognitiboa erregulatzea.
- Norberaren komunikazioa erregulatzea (hitzezkoa, hitzik gabekoa eta digitala).
- Norberaren jokabide morala erregulatzea.
- Norberaren motibazioa eta gogo-indarra erregulatzea.

2. MULTZOA. Ahozko komunikazioa: hitz egitea, entzutea eta elkarrekin solasean jardutea

- Hainbat euskarritan dauden ahozko nahiz ikus-entzunezko testuak ulertzea, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, batez ere azalpen-testuak eta argudio-testuak.
- Hainbat euskarritan dauden ahozko testu koherenteak eta eraginkorrak sortzea, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, batez ere azalpen-testuak eta argudio-testuak, ikasleentzat interesgarriak diren egungo gai sozial, politiko edo kulturei buruzkoak.
- Ahozko testuak planifikatzea, hainbat iturritan haiei buruzko informazioa bilatu, testu bihurtu eta berrikustea, gero eta autonomia handiagoz, lehenbizi komunikazio-egoeraren ezaugarriak identifikatuta.
- Ahozko nahiz ikus-entzunezko harremanetan parte hartzea, ikasgelan eta ikastetxean loturak sendotzeko, testuak ulertzeko eta sortzeko prozesuez gogoeta egiteko, eta ikaskuntza-jarduerak kudeatzeko.
- Ahozko harremanen arauak modu autonomoan erabiltzea: hitz egiteko txandak, gaiari eustea, inoren iritzia aintzat hartzea, kortesiazko arauak...

- Ikus-entzunezkoak eta IKTak erabiltzea modu autonomoan, haien bidez ahozko testuak hobeto ulertu eta sortzeko.
- Denetariko komunikazio-estrategiak erabiltzea, haien bidez harremanak hasteko, mantentzeko eta amaitzeko.
- Ahozko erabilerak hobetze aldera, autoebaluazio- nahiz koebaluazio-estrategiak erabiltzea, gero eta autonomia handiagoz.
- Ahozko testuak ulertzeko eta sortzeko estrategiak erabiltzea, gero eta autonomia handiagoz.
- Edozein hizkuntzatan garatutako hizkuntza-ezaguerak modu kontzientean erabiltzea, beste hizkuntzetako ahozko diskurtsoak hobeto ulertu eta sortzeko.
- Ahozko komunikazioaren ezaugarri nagusiak eta elementu adierazkor bereziak: hitzezko eta ez-hitzezko elementuak.
- Ahozko generoen ezaugarriak: solaskideak, helburua, erregistroa, egitura, norberaren iritziak adierazteko baliabideak...
- Harremanen bidez norberaren ikaskuntza-prozesuak eta hizkuntza-jokabideak erregulatzen direla balioestea.
- Elkarlaneko egoeretan lankidetzatza eta beste iritziekiko errespetua erakustea.
- Hitz egiteko interesa, jarrera proaktiboarekin, besteak errespetatuz eta konfiantzarekin.
- Solaskideen hizkuntza-erabilerak eta iritziak errespetatzea.

3. MULTZOA. Idatzizko komunikazioa: irakurtzea eta idaztea

- Hainbat euskarritan dauden idatzizko testuak ulertzea eta interpretatzea, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, batik bat azalpen-testuak eta argudio-testuak.
- Planifikatu ondoren, hainbat euskarritan dauden idatzizko testuak sortzea, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, hizkuntzaren eta komunikaziorako osagaien sexista ez den erabilpena ziurtatuz.
- Hainbat euskarritan idatzitako testuak sortzeko planifikatu, informazioa bilatu, egituratu, testu bihurtu eta berrikustea, lehenbizi komunikazio-egoeraren ezaugarriak identifikatuta, modu gutxi-asko autonomoan.
- Teknika eta tresna digitalak modu autonomoan erabiltzea, idatzizko testuak ulertu, sortu, zuzendu eta zabaltzeko.
- Hainbat helburu dituzten idatzizko harremanetan parte-hartze eraginkorra izatea, sareko baliabideak erabiliz, errespetuz eta lankidetzan.
- Modu autonomoan erabiltzea ikastetxeko liburutegia eta mediateka, mediateka publikoa eta liburutegi birtualak.
- Idatzizko testuak hobetze aldera, autoebaluazio- nahiz koebaluazio-estrategiak erabiltzea, modu autonomoan.
- Idatzizko testuak ulertzeko eta sortzeko estrategiak erabiltzea, modu autonomoan.
- Edozein hizkuntzatan garatutako hizkuntza-ezaguerak erabiltzea beste hizkuntzetan idatzitako testuak hobeto ulertu eta sortzeko, modu kontzientean.
- Idatzizko komunikazioaren ezaugarriak.
- Aurrez landutako idatzizko generoen ezaugarri nagusiak: helburua, erregistroa, egitura, hizkuntza-elementu bereziak, aurkibide grafikoak...

- Idatziko genero digitalen ezaugarriak.
- Idatziko testua menderatzeak eskolako bizitzan parte hartzeko eta gizartean txertatzeko duen garrantziaz ohartzea.
- Idazketa informazio- eta ikaskuntza-iturritzat hartzea, norberaren esperientziak, ideiak eta ezaguerak komunikatzeko modutzat, iritziak emateko eta eztabaidatzeko bidetzat, eta jokabidea erregulatzeko eratzat.
- Idatziko testuen edukiari buruzko gero eta jarrera kritiko eta gogoetatsuagoa.

4. MULTZOA. Literatura-hezkuntza

- Euskal Literaturako, Espainiar Literaturako eta Literatura Unibertsaleko lan edo pasarte esanguratsuak irakurtzea, modu autonomoan, irakurleak lehendik dakienetik abiatuz, eta, ondoren, norberaren eta inoren esperientziak kontrastatzea.
- Kontakizunak eta eleberririk iruzkinak eginez irakurtzea, batez ere XX. eta XXI. mendekoak, pertsonaiak, ahotsa eta ikuspegi narratiboa aintzat hartuz.
- Poemak eta bertsoak iruzkinak eginez irakurri, entzun eta errezipitazioa, egileen artean errepikatzen diren gaiak konparatzea, erritmoa eta bertsogintza aintzat hartzea, bai eta elementu sinbolikoak eta baliabide erretoriko nahiz metriko nagusiak ere.
- Antzerkiko lanak edo pasarteak irakurtzea –iruzkinak eginez eta dramatizatuz–, gaiak eta alderdi formal nagusiak ezagutzat.
- Euskal Literaturaren XX. Mendeko obra eta egile nagusiak irakurtzea, iruzkinak eginez.
- Espainiar Literaturaren Erdi Arotik Urrezko Mendera arteko obra eta egile nagusiak irakurtzea, iruzkinak eginez.
- Literatura Unibertsaleko obra eta egile nagusiak irakurtzea, iruzkinak eginez.
- Literatura-testua aztertzeke eta interpretatzeko estrategiak eta teknikak erabiltzea, irakurri aurretik, bitartean eta ondoren.
- Euskal Literaturaren eta Espainiar Literaturaren aldi nagusiak identifikatzea, bai eta arte- eta kultura-mugimenduak ere.
- Planifikatu ondoren, literatura asmoko testuak sortzea, sormena sustatzeko teknikak erabiliz, gogoeta eginez eta ereduak aztertuz.
- Planifikatu ondoren, lan soilak egitea; besteak beste, literatura-testuei buruzko balioespen pertsonalak.
- Informazio-teknologiak modu autonomoan erabiltzea, literatura asmoko ahozko, idatziko nahiz ikus-entzunezko testuak sortu eta zabaltzeko.
- Ikastetxeko mediateka, mediateka publikoa eta liburutegi birtualak erabiltzea, modu autonomoan.
- Denetarik informazio-iturriak modu autonomoan kontsultatzea lanak egiteko, eta iturri horiek egoki aipatzea, emakumezkoen obrak eta ekarpenak agerian jarritzat.
- Ikasgelako, ikastetxeko eta komunitateko literatura-jardueretan parte hartzea.
- Literatura-irakurgaiak norberaren irizpideen arabera hautatzea.
- Literatura-kontakizuna: pertsonaiak, ahotsa eta ikuspegi narratiboa.
- Testu poetikoa: baliabide metrikoak, gaiak, topikoak, sinboloak...
- Bertsolaritza eta bertsolariak (XX. mendera arte). Bertso-paperak.

- Antzerki-testua. Alderdi tematikoak eta formalak.
- Espainiar Literaturaren XVIII. mendera arteko idazle eta obra nagusiak.
- Euskal Literaturaren XX. mende hasieratik honako idazle eta obra nagusiak.
- Literaturaren bilakaerako aldirik esanguratsuenak.
- Literatura kultura transmititzeko bidetzat hartzea, bai eta norberaren kultura-nortasuna eraikitzeke bidetzat ere, bide horretan emakumezkoen ekarpenak balioetsiz.
- Literatura gozamen-iturritzat hartzea, bai eta kultura eta hizkuntza aberasteko bidetzat ere.
- Literatura-lanekiko sentsibilitate estetikoak garatzea.
- Literatura-testuen balio esplizitu eta inplizituekiko jarrera kritikoa.

5. MULTZOA. Hizkuntzari eta haren erabilerei buruzko gogoeta

- Ahozko nahiz idatzizko komunikazioko elementu garrantzitsuak identifikatzea eta erabiltzea, batez ere erregistroa, hitzik gabeko hizkuntza, ortotipografia...
- Azalpen- eta argudio-diskurtsoen ezaugarri kontestualak eta testualak erabiltzea testuak ulertu eta sortzeko.
- Ahozko nahiz idatzizko testuak komunikazio-egoerara moldatzeko baliabideak identifikatzea eta gogoeta eginez erabiltzea: deixi pertsonala, denborazkoa, lekuzkoa eta soziala; ziurtasuna, probabilitatea, obligazioa eta balioespena adierazteko hizkuntza-formak.
- Mezua hartzailearentzat ulergarri egiteko prozedurak identifikatzea eta erabiltzea, batik bat azalpen-adierazpenak: definizioa eta erlatibozko perpausa.
- Testu motak antolatzeke egiturak ezagutzea.
- Zenbait kohesio-tresna identifikatzea, haien ezaugarriak ematea eta gogoeta eginez erabiltzea, batik bat ordezkapen lexikoak, pronominalak eta adberbialak, eremu semantikoak eta lokailuak (ordenazkoak, azalpenezkoak, kausazkoak, ondoriozkoak eta adbertsatiboak).
- Idatzizko testua puntuazio-marken bidez antolatzen dela ohartzea, bai eta haiek erabiltzea ere.
- Paragrafoak esanahi-batasuna duela ohartzea eta hura erabiltzea.
- Testuetako aditz-formak ezagutu, haien ezaugarriak eman eta modu koherentean erabiltzea, batik bat aspektua, modua eta aditz-perifraziak.
- Subjektua eta predikatua ezagutzea eta haien ezaugarriak ematea, bai eta osagarrienak eta sintagmenak ere.
- Perpausen arteko harremanak ezagutzea eta haien ezaugarriak ematea.
- Perpauseko osagaiak lotzeko euskarak dituen elementuak ezagutzea, batik bat deklinabidea eta aditz-komuntadura.
- Kategoria gramatikalen, haien akzidenteen eta haien funtzioen ezaugarriak ematea.
- Hitzak eratzeko tresnak identifikatzea eta haien ezaugarriak ematea.
- Arau ortografikoak ezagutzea eta norberaren lanetan aplikatzea, batik bat azentuazioa eta puntuazio-markak.
- Testuen hizkuntza zuzentzeko, hizkuntzaren erabilpen sexista ekiditeko eta gramatika berrikusteko estrategiak erabiltzea, hiztegi eta ortografia-zuzentzaile analogiko nahiz digitalen bidez.

- Euskararen nahiz gaztelaniaren fonemak identifikatzea eta haien ezaugarriak ematea.
- Sistema linguistikoari buruzko ondorioak ateratzea, komunikazio-unitateak (testuak, esaldiak, hitzak) konparatuz, sailkatuz eta eraldatuz, emandako irizpideei jarraituta.
- Bi hizkuntzetan berdina den hizkuntza-terminologia zuzen erabiltzea.
- Hainbat hizkuntzatan helburu berarekin erabilitako hizkuntza-prozedurak konparatzea, eta haietako edozeinetan hizkuntzari buruz ikasitakoa erabiltzea besteei buruzko gogoeta egiteko.
- Hizkuntzen arteko kalko eta transferentzia okerrak identifikatzea eta zuzentzea.
- Hainbat euskarritako eskola-hiztegiek eta kontsultarako obrek ematen dituzten hizkuntza-informazioak interpretatzea eta zuzen erabiltzea, batez ere arauak.
- Erregistroa.
- Deixi pertsonala, denborazkoa, soziala eta lekuzkoa.
- Azalpen-prozedurak. Modalizazioa.
- Azalpen- eta argudio-egiturak.
- Kohesio-elementuak: lokailuak, erreferentzia lexikalak eta gramatikalak, puntuazioa.
- Hitz multzoak: izen-, preposizio-, adjektibo- eta aditz-sintagma.
- Perpaus konposatua. Koordinazioa eta menderakuntza.
- Aditz-jokoa: denbora, modua eta aspektua.
- Hitza: kategoriak, funtzioa eta osagaiak.
- Lexikoa: jatorria eta eratze-tresna nagusiak.
- Hitzen arteko harreman semantikoak. Konnotazioa eta denotazioa.
- Ortografia- eta fonetika-arauak.
- Akatsak ikaskuntza-prozesuaren parte direla onartzea, eta haiek gainditzeko jarrera positiboa.
- Hizkuntzari buruz gogoeta eginda norberaren lanak erregulatzen direla ohartzea, bai eta autonomia handiagoz ikasten dela ere.
- Ortografia- eta fonetika-arauek duten garrantzia eta balio soziala aintzat hartzea, erabiltzaileen arteko komunikazioa eraginkorragoa izateko.

6. MULTZOA. Hizkuntzaren alderdi soziala

- Munduko eta EAEko eleaniztasuna nahiz kultura-aniztasuna behatzea eta identifikatzea.
- EAEko hizkuntzen egoera soziolinguistikoa aztertzea, soziolinguistikaren oinarritzko kontzeptuak erabiliz.
- Euskararen nahiz gaztelaniaren bilakaerako oinarritzko faseak identifikatzea.
- Hizkuntza estandarra, gaztelaniaren dialektoak eta euskalkiak bereiztea eskolan landutako ahozko nahiz idatzizko testuetan.
- Eleaniztasunari laguntzen dioten ohitura pertsonalak eta kolektiboak behatzea eta aztertzea.
- Euskararen erabilera eta normalkuntza sustatze aldera ikastetxean nahiz ingurunean egiten diren ekimenetan parte hartzea.
- Hizkuntzei eta hiltune buruzko estereotipoak eta aurreiritziak behatzea eta ezagutzea.

- Esamolde bazterzaile oro behatzea eta ezagutzea.
- Hizkuntza-aldiera: munduko hizkuntzak, hizkuntza-familiak.
- Hizkuntza-aldiera: hizkuntza estandarra, aldaera geografikoak, gaztelaniaren dialektoak, euskalkiak.
- Euskararen nahiz gaztelaniaren jatorri eta bilakaera orokorra.
- Hizkuntzei eta hitzunei buruzko kontzeptu soziolinguistikoak.
- Hizkuntza estandarraren bidez aldaera desberdinetako hiztunak elkarrekin komunikatzen direla balioestea.
- Norberaren euskalkia eta gainerako euskalkiak hizkuntza aberasteko bidetzat hartzea.
- Ikastetxeko eta gizarteko hainbat esparrutan euskara erabiltzeko jokaera proaktiboa.
- Esamolde bazterzaile oro saihesteko interesa.
- Hizkuntza-aniztasuna kultura-balio positibotzat hartzea.

DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZAKO 4. MAILAKO EDUKIAK

1. MULTZOA. Eduki komunak

Arlo eta ikasgai guztien oinarrizko zehar-kompetentzia komunekin lotutako edukiak.

Multzo honetako prozedura eta jarreraren xede dira:

- Informazioa identifikatzea, lortzea, gordetzea eta berreskuratzea.
- Informazio-iturrien eta informazioaren beraren egokitasuna ebaluatzea.
- Informazioa ulertzea (alderatzea, sailkatzea, sekuentziatzea, aztertzea eta laburtzea), buruz ikastea eta adieraztea (deskribatzea, definitzea, laburtzea, azalpenak ematea, etab...).
- Informazioa balioestea eta adieraztea (argudioak azaltzea, arrazoiak ematea, etab.).
- Ideiak sortu, hautatu eta adieraztea.
- Ideiak, zereginak eta proiektuak planifikatzea, eta haien bideragarritasuna aztertzea.
- Egindako plangintza betetzea eta, beharrezkoa baldin bada, hura doitzea.
- Plangintzaren eta egindako lanen ebaluazioa egitea eta hobekuntza-proposamenak lantzea.
- Lortutako emaitzaren berri ematea.
- Harremanak eta komunikazioa lantzea (enpatia eta asertibitatea).
- Taldean ikasteko lanetan laguntzea eta elkarlanean aritzea.
- Giza eskubideak eta gizarteko konbentzioak errespetatzea.
- Gatazkak kudeatzea.
- Norberaren gorputza erregulatzea.
- Norberaren emozioak erregulatzea.
- Norberaren alderdi kognitiboa erregulatzea.
- Norberaren komunikazioa erregulatzea (hitzezkoa, hitzik gabekoa eta digitala).
- Norberaren jokabide morala erregulatzea.
- Norberaren motibazioa eta gogo-indarra erregulatzea.

2. MULTZOA. Ahozko komunikazioa: hitz egitea, entzutea eta elkarrekin solasean jardutea

- Hainbat euskarritan dauden ahozko nahiz ikus-entzunezko testuak ulertzea, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, batez ere azalpen-testuak eta argudio-testuak.
- Hainbat euskarritan dauden ahozko testu koherenteak eta eraginkorrak sortzea, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, batez ere azalpen-testuak eta argudio-testuak, ikasleentzat interesgarriak diren egungo gai sozial, politiko edo kulturei buruzkoak, eta denetariko ikuspuntuak erakusten dituztenak.
- Ahozko testuak planifikatzea, hainbat iturritan haiei buruzko informazioa bilatu, testu bihurtu eta berrikustea, modu autonomoan, batik bat denetariko ikuspuntuak erakusten dituzten testuak, lehenbizi komunikazio-egoeraren ezaugarriak identifikatuta.
- Ahozko nahiz ikus-entzunezko harremanetan parte hartzea, ikasgelan eta ikastetxean loturak sendotzeko, testuak ulertzeko eta sortzeko prozesuez gogoeta egiteko, iritziak trukatzeko eta ondorioak aurkezteko.
- Ahozko harremanen arauak modu autonomo eta eraginkorrean erabiltzea: hitz egiteko

txandak, gaiari eustea, inoren iritzia aintzat hartzea, kortesiazko arauak...

- Ikus-entzunezkoak eta IKTak erabiltzea modu autonomo eta kritikoa, haien bidez ahozko testuak hobeto ulertu eta sortzeko.
- Denetarikomunikazio-estrategiak erabiltzea, haien bidez harremanak hasteko, mantentzeko eta amaitzeko, bai eta haiek eraginkorrago egiteko ere.
- Ahozko erabilerak hobetze aldera, autoebaluazio- nahiz koebaluazio-estrategiak erabiltzea, modu autonomoan.
- Ahozko testuak ulertzeko eta sortzeko estrategiak erabiltzea, modu autonomoan.
- Edozein hizkuntzatan garatutako hizkuntza-ezaguera modu kontzientean erabiltzea, beste hizkuntzetako ahozko diskurtsoak hobeto ulertu eta sortzeko.
- Ahozko komunikazioaren ezaugarriak eta elementu adierazkor bereziak, hitzeko eta ez-hitzezko elementuak.
- Ahozko generoen ezaugarriak: solaskideak, helburua, erregistroa, egitura, norberaren iritzia adierazteko eta inorenei aurre egiteko baliabideak...
- Harremanen bidez norberaren ikaskuntza-prozesuak eta hizkuntza-jokabideak erregulatzen direla balioestea.
- Lankidetzeta eta beste iritziekiko errespetua erakustea ikaskuntza-egoeretan eta pertsona arteko edozein egoeratan.
- Hitz egiteko interesa, jarrera proaktiboarekin, besteak errespetatuz eta konfiantzarekin.
- Solaskideen hizkuntza-erabilerak eta iritzia errespetatzea.

3. MULTZOA. Idatzizko komunikazioa: irakurtzea eta idaztea

- Hainbat euskarritan dauden idatzizko testuak ulertzea eta interpretatzea, hedabideen, lan-munduaren eta ikaskuntzaren arlokoak, batik bat azalpen-testuak eta argudio-testuak.
- Planifikatu ondoren, hainbat euskarritan dauden idatzizko testuak sortzea, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, hizkuntzaren eta komunikaziorako osagaien sexista ez den erabilpena ziurtatuz.
- Hainbat euskarritan idatzitako testuak sortzeko planifikatu, informazioa bilatu, egituratu, testu bihurtu eta berrikustea, lehenbizi komunikazio-egoeraren ezaugarriak identifikatuta, autonomiarekin eta espiritu kritikoarekin.
- Teknika eta tresna digitalak modu autonomoan erabiltzea, idatzizko testuak ulertu, sortu, zuzendu eta zabaltzeko.
- Hainbat helburu dituzten idatzizko harremanetan parte-hartze eraginkorra izatea, sareko baliabideak erabiliz, errespetuz eta lankidetzan.
- Ikastetxeko mediateka, mediateka publikoa eta liburutegi birtualak erabiltzea, modu autonomoan.
- Idatzizko testuak hobetze aldera, autoebaluazio- nahiz koebaluazio-estrategiak erabiltzea, modu autonomo eta eraginkorrean.
- Idatzizko testuak ulertzeko eta sortzeko estrategiak erabiltzea, modu autonomo eta eraginkorrean.
- Edozein hizkuntzatan garatutako hizkuntza-ezaguera erabiltzea beste hizkuntzetan idatzitako testuak hobeto ulertu eta sortzeko, modu kontzientean.

- Idatziko komunikazioaren ezaugarriak.
- Aurrez landutako idatziko generoen ezaugarri nagusiak: helburua, erregistroa, egitura, hizkuntza-elementu bereziak, aurkibide grafikoak... batik bat argudio-estrategiak eta -baliabideak.
- Idatziko genero digitalen ezaugarriak.
- Idatziko testua menderatzeak eskolako bizitzan parte hartzeko, gizartean txertatzeko, eta iritziak emateko duen garrantziaz ohartzea.
- Idatzeta informazio- eta ikaskuntza-iturritzat hartzea, norberaren esperientziak, ideiak eta ezaguerak komunikatzeko modutzat, iritziak emateko eta eztabaidatzeko bidetzat, eta jokabidea erregulatzeko eratzat.
- Idatziko testuen edukiari buruzko jarrera kritikoa eta gogoetatsua.

4. MULTZOA. Literatura-hezkuntza

- Euskal Literaturako, Espainiar Literaturako eta Literatura Unibertsaleko literatura-lanak edo pasarteak irakurtzea, modu autonomoan, irakurleak lehendik dakienetik abiatuz, eta, ondoren, norberaren eta inoren esperientziak kontrastatzea.
- Denetariko egitura eta ahots narratiboak dituzten kontakizunak eta eleberririk irakurtzea, iruzkinak eginez.
- Testu poetikoak eta bertsoak iruzkinak eginez irakurri, entzun eta erreztatzea, egileen artean eta literatura-aldien artean errepikatzen diren gaiak konparatzea, eta elementu sinbolikoak eta baliabide erretoriko nahiz metrikoak balioestea.
- Antzerkiko lanak edo pasarteak irakurtzea –iruzkinak eginez eta dramatizatuz–, testuaren eta antzezpenaren ezaugarriak ezagutzeko.
- Euskal Literaturaren XX. mendera arteko obra eta egile nagusiak irakurtzea, iruzkinak eginez.
- Espainiar Literaturaren XVIII. mendetik honako obra eta egile nagusiak irakurtzea, iruzkinak eginez.
- Literatura Unibertsaleko obra eta egile nagusiak irakurtzea, iruzkinak eginez.
- Literatura-testua aztertzeke eta interpretatzeko estrategiak eta teknikak erabiltzea, irakurri aurretik, bitartean eta ondoren.
- Ikasturtean zehar landutako Euskal Literaturaren eta Espainiar Literaturaren obra, idazle eta mugimendu nagusiak identifikatzea.
- Literatura-testuak modu kritikoan konparatzea hainbat ikuspuntutatik: testuingurua, mugimenduak, generoak, gaien trataera...
- Planifikatu ondoren, literatura asmoko testuak sortzea, sormena sustatzeko teknikak erabiliz, gogoeta eginez eta ereduak aztertuz.
- Lagunduta aztertu eta planifikatu ondoren, ahozko nahiz idatziko literatura-testuen iruzkin kritikoak eta argudiatuak egitea.
- Informazio-teknologiak ganoraz erabiltzea, literatura asmoko ahozko, idatziko nahiz ikus-entzunezko testuak sortu eta zabaltzeko.
- Ikastetxeko mediateka, mediateka publikoa eta liburutegi birtualak erabiltzea, modu autonomoan.
- Denetariko informazio-iturriak modu autonomoan kontsultatzea eta kritikoki hautatzea lanak egiteko, eta iturri horiek egoki aipatzea, emakumezkoen obrak eta ekarpenak agerian jarritzeko.

- Ikasgelako, ikastetxeko eta komunitateko literatura-jardueretan parte hartzea.
- Literatura-irakurgaiak norberaren irizpideen arabera hautatzea.
- Literatura-generoak.
- Bertsolaritza. Bertsolariak (1940tik aurrerakoak).
- Espainiar Literaturaren XVIII. mendetik aurrerako idazle eta obra nagusiak.
- Euskal Literaturaren XX. mendera arteko idazle eta obra nagusiak.
- Euskal Literatura, Espainiar Literatura eta Literatura Unibertsal garaikidearen bilakaerako aldirik esanguratsuenak.
- Gero eta autonomia handiagoz irakurtzea, literatura gozamen-iturritzat hartzea, eta beste errealitate, kultura eta mundu batzuk ezagutzeko bidetzat.
- Literatura kultura transmititzeko bidetzat hartzea, bai eta norberaren kultura-nortasuna eraikitzeke bidetzat ere, bide horretan emakumezkoen ekarpenak balioetsiz.
- Literatura gozamen-iturritzat hartzea, bai eta kultura eta hizkuntza aberasteko bidetzat ere.
- Literatura-lanekiko sentsibilitate estetikoak garatzea.
- Literatura-testuen balio esplizitu eta inplizituekiko jarrera kritikoa.

5. MULTZOA. Hizkuntzari eta haren erabilerei buruzko gogoeta

- Ahozko nahiz idatzizko komunikazioko elementu garrantzitsuak identifikatzea eta ganoraz erabiltzea, batez ere erregistroa, hitzik gabeko hizkuntza, ortotipografia...
- Azalpen- eta argudio-diskurtsoen ezaugarri kontestualak eta testualak ezagutzea eta erabiltzea testuak ulertu eta sortzeko.
- Ahozko nahiz idatzizko testuetan igorlearen inplikazioa erakusteko baliabideak identifikatzea, haien ezaugarriak ematea eta gogoeta eginez erabiltzea: deixi pertsonala eta soziala, modalizazio-prozedurak.
- Mezua hartzailearentzat ulergarri egiteko azalpen-prozedurak identifikatzea, haien ezaugarriak ematea eta gogoeta eginez erabiltzea.
- Testu motak antolatzeke egiturak ezagutzea eta ganoraz erabiltzea.
- Zenbait kohesio-tresna identifikatzea, haien ezaugarriak ematea eta gogoeta eginez erabiltzea, batik bat argudio-testuetako korreferentzia-tresnak, eta ordenazko lokailuak eta lokailu logikoak.
- Idatzizko testua puntuazio-marken bidez antolatzen dela ohartzea, bai eta haien erabiltzea ere.
- Paragrafoak esanahi-batasuna duela ohartzea eta hura erabiltzea.
- Testuetako aditz-formak ezagutu, haien ezaugarriak eman eta modu koherentean erabiltzea, batik bat aspektua, modua eta aditz-perifraziak.
- Perpauseko elementuak ezagutzea eta haien ezaugarriak ematea.
- Perpausen arteko harremanak ezagutzea eta haien ezaugarriak ematea.
- Perpauseko osagaiak lotzeko euskarak dituen elementuak ezagutzea, batik bat deklinabidea eta aditz-komuntadura.
- Kategoria gramatikalen eta haien funtzioen ezaugarriak ematea.
- Hitzak eratzeke tresnak identifikatzea eta haien ezaugarriak ematea.

- Arau ortografikoak ezagutzea eta norberaren lanetan aplikatzea, batik bat azentuazioa eta puntuazio-markak.
- Testuen hizkuntza zuzentzeko, hizkuntzaren erabilpen sexista ekiditeko eta gramatika berrikusteko estrategiak erabiltzea, hiztegi eta ortografia-zuzentzaile analogiko nahiz digitalen bidez.
- Euskararen nahiz gaztelaniaren fonemak identifikatzea eta haien ezaugarriak ematea.
- Sistema linguistikoari buruzko ondorioak ateratzea, komunikazio-unitateak (testuak, esaldiak, hitzak) konparatuz, sailkatuz eta eraldatuz, emandako irizpideei jarraituta.
- Bi hizkuntzetan berdina den hizkuntza-terminologia zuzen erabiltzea.
- Hainbat hizkuntzatan helburu berarekin erabilitako hizkuntza-prozedurak konparatzea, eta haietako edozeinetan hizkuntzari buruz ikasitakoa erabiltzea besteei buruzko gogoeta egiteko.
- Hizkuntzen arteko kalko eta transferentzia okerrak identifikatzea eta zuzentzea.
- Hainbat euskarritako eskola-hiztegiak eta kontsultarako obrek ematen dituzten hizkuntza-informazioak interpretatzea eta zuzen erabiltzea, batez ere arauak.
- Erregistroa.
- Komunikazio-egoerarekin lotutako hizkuntza-markak: deixia, azalpen-prozedurak eta modalizazio-prozedurak.
- Azalpen- eta argudio-testuen egiturak.
- Kohesio-elementuak: lokailuak, korreferentzia-tresnak eta puntuazioa.
- Hitz multzoak: izen-, preposizio-, adjektibo- eta aditz-sintagma.
- Perpaus konposatua. Koordinazioa eta menderakuntza.
- Aditz-jokoa.
- Hitza: kategoriak, funtzioa eta osagaiak.
- Lexikoa: jatorria eta eratze-tresnak.
- Hitzen arteko harreman semantikoak. Aldaketa semantikoa.
- Ortografia- eta fonetika-arauak.
- Akatsak ikaskuntza-prozesuaren parte direla onartzea, eta haiek gainditzeko jarrera positiboa.
- Hizkuntzari buruz gogoeta eginda norberaren lanak erregulatzen direla ohartzea, bai eta autonomia handiagoz ikasten dela ere.
- Ortografia- eta fonetika-arauek duten garrantzia eta balio soziala aintzat hartzea, erabiltzaileen arteko komunikazioa eraginkorragoa izateko.

6. MULTZOA. Hizkuntzaren alderdi soziala

- Munduko eta EAEko eleaniztasuna nahiz kultura-aniztasuna behatzea eta identifikatzea.
- EAEko hizkuntzen egoera soziolinguistikoa aztertzea, soziolinguistikaren oinarriko kontzeptuak erabiliz.
- Inguruko hizkuntzen arteko antzekotasunak identifikatzea, ahoko nahiz idatzizko testuak konparatuz.
- Euskararen nahiz gaztelaniaren bilakaerako faseak identifikatzea.

- Hizkuntza estandarra, gaztelaniaren dialektoak eta euskalkiak bereiztea ahozko nahiz idatzizko testuetan.
- Eleaniztasunari laguntzen dioten ohitura pertsonalak eta kolektiboak behatzea eta aztertzea.
- Euskararen erabilera eta normalkuntza sustatze aldera ikastetxean nahiz ingurunean egiten diren ekimenetan parte hartzea.
- Hizkuntzei eta hitzunei buruzko estereotipoak eta aurreiritziak behatzea eta ezagutzea.
- Esamolde baztertzailero behatzea eta ezagutzea.
- Hizkuntza-aldaera: munduko hizkuntzak, hizkuntza-familiak.
- Hizkuntza-aldaera: hizkuntza estandarra, gaztelaniaren aldaera geografikoak, euskalkiak.
- Euskarak nahiz gaztelaniak izandako jatorri eta bilakaera orokorraren alderdirik aipagarrienak.
- Hizkuntzei eta hitzunei buruzko kontzeptu soziolinguistikoak.
- Hizkuntza estandarren bidez aldaera desberdinetako hiztunak elkarrekin komunikatzen direla balioestea.
- Norberaren euskalkia eta gainerako euskalkiak hizkuntza aberasteko bidetzat hartzea.
- Ikastetxeko eta gizarteko hainbat esparrutan euskara erabiltzeko jokaera proaktiboa.
- Esamolde baztertzailero saihesteko interesa.
- Hizkuntza-aniztasuna kultura-altxor positibotzat hartzea.

EUSKAL CURRICULUMAREN BERARIAZKO EDUKIEN ZEHAZTAPENA

Atal honetan, era orientagarrian eta irekian, etapa osorako aurkezten diren edukiak, aurreko atalean aurkeztutako euskal curriculumaren berariazko edukiaren zehaztapena dira.

4. MULTZOA. Literatura-hezkuntza

1. Euskal literatura idatzia

Egile eta lan esanguratsuenak, garaiaren, mugimenduaren edo literatur generoaren arabera :

- **XVI. mendea:** B. Etxepare (*Linguae Vasconum Primitiae*); Joan P. Lazarragakoia (*Eskuizkribua*); Prosa didaktikoa: J. Leizarraga.
- **XVII. Mendea:** Axular (*Gero*); A. Oihenart (*O. ten gastaroa neurthizetan*).
- **XVIII-XX. mendeak (XX. mendeko erdira arte):** Prosa didaktikoa: J. A. Mogel (*Peru Abarka*), J. Etxeberri...; Eleberriak: D. Agirre (*Kresala; Garoa*)...; Antzerkia: P.I. Barrutia+...; Olerkia: Elizanburu, Lauaxeta, Lizardi (Biotz begietan), Orixe ...
- **1940. urteaz geroztik gaur egun arte:**
 - Eleberriak: Txillardegi (*Leturiaren egunkari ezkutua*), J. Mirande (*Haur besoetakoa*), R. Saizarbitoria, (*Ehun metro*), B. Atxaga (*Obabakoak*), A. Lertxundi, J. M. Irigoien, A. Urretabizkaia, J. A. Arrieta, X. Montoia, K. Uribe, U. Elorriaga, Itxaro Borda, H. Cano, P. Aristi, G. Garate, P. Lizarralde, A. Iturbe, J. M. Iturralde, A. Epaltza, J. Alonso, L. Oñederra, J. Osoro, K. Jaio...
 - Olerkia: G. Aresti (Harri eta herri), J. Artze, J. Sarrionaindia, B. Gandiaga, X. Lete, K. Izagirre, M. A. Meabe, I. Aranberri, F. Juaristi, G. Markuleta, Luigi Anselmi, T Irastorza, R. Arregi...
 - Antzerkia: Piarres Lartzabal, Antton Luku...
 - Saiakera: Jakin, Joxe Azurmendi, K. Mitxelena...
 - Haur eta gazte Literatura: A. Lertxundi, M. A. Landa, J. C. Igerabide, P. Zubizarreta, B. Atxaga, M. A. Meabe, J. Ormazabal, Txiliku...

2. Euskal Herrian erdaraz egindako literatura idatzia

- **Erdi Aroa:** Benjamin Tuterakoa, Jehuda ha Levi, Aiala Kantzilerra...
- **Aro Modernoa:** Apologistak, Fabulistak...: E. Garibai, M. Larramendi, F. Samaniego
- **Aro Garaikidea, XIX. Mendea:** A. Xaho, A. Trueba, F. Navarro Villoslada, P. Loti...
- **Aro Garaikidea, XX. Mendea:** Olerkia: B. De Otero, G. Celaya...; Prosa: M. Unamuno, P. Baroja, I. Aldecoa...
- **Gaur egungo literatura:** Gaztelaniaz: A. Sastre, R. Pinilla, R. Guerra Garrido, T Martinez de Lezea...; Frantsezez: M. Légasse, M Darrieussecq...

3. Ahozko Euskal Literatura

- **Koplak:** koplak zaharrak, dantza koplak eta errondako koplak.
- **Genero epiko-lirikoa:** herri lirika, kantu epikoak eta baladak; alegiak, ipuinak eta ele zaharrak.
- **Heziketa generoa:** haur jolasak, sehaska kanta eta igarkizunak.
- **Egunerokoak:** atsotitzak, zirtoak, txisteak...

- **Herri antzerkia:** pastorala, maskaradak eta irri antzerkia.
- **Bertsolaritza:**
 - **Historia:** Ahozko inprobisazio kantatuta kultura errealtate unibertsal gisa; jatorria, hastapenak, aro nagusiak eta haien testuingurua. Gaur egungo egoera: euskal gizartean duen harrera, emakumearen parte-hartzea, gazteengan duen arrakasta...
 - **Aro bakoitzeko bertsolari garrantzitsuenak:** (zerrenda orientagarria)
 - **XVIII -XX (erdia) mendeak:** Fernando Amezketarra, Etxahun, Iparragirre, Bilintx, Xenpelar, Txirrita, Urretxindorra, Pello Errota eta Otaño. Milia Lasturkoa, Santxa Ozaetakoa, Bixenta Mogel, Josepa Aranberri “Xenpelar”, Plazida Otaño, Mikaela Elizegi...
 - **1940z gerozkoak:** Xalbador, Lazkao Txiki, Balendin Enbeita, Inaxi Etxabe, Kristina Mardaraz... Bertsolari txapeldunak: Basarri, Uztapide, Amuriza, Lizaso, Lopategi, Egaña, Maialen Lujanbio eta Amets Arzallus.
 - **Gaur egungoak:** Iturriaga, Elortza, Maia, Estiballes, Gaztelumendi, Mendiluze, Soto, Colina, Uxue Alberdi, Miren Amuriza, Fredi Paya, Alaia Martin...
 - **Bat-batekoa:**
 - Ezaugarriak: atzekoz aurrerako teknika, betelana...
 - Ditzolariak, koplariak eta bertsolariak.
 - Saio motak: jaialdia, bertso-afaria, bertso-trama, triki-poteoa, bertso-jazza...
 - Metrika eta baliabideak: doinua, neurria eta errima.
 - Bertso moldeak: koplak txikia eta handia; 8ko txikia eta 8ko handia; 10eko txikia eta 10eko handia. Bereziak: Iparragirre, 9ko txikia...
 - Neurri mota guztietako doinu eredugarriak: Errota zahar maitea, Ama Begira zazu, Xarmangarria zira, Maritxu nora zoaz, Ai gure antzinako, Antton eta Maria, Pello Josepe, Mutil koxkor bat, Iparragirre abila dela, Zaldi baten bizitza...
 - Komunikazioaren eraginkortasuna bertsolaritzan: testuingurua, xedea, rolak, estrategiak...
 - Baliabide poetiko eta erretorikoak: antitesia, konparaketa, metafora, hiperbolea, ironia...
 - Hitzekoak ez diren baliabideak: kantaera, etenaldiak, intonazioa, doinuaren balio espresiboa, gorputz adierazpideak...
 - Bat-bateko jarduera nagusiak: gaia jarrita elkarrizketa osatzea edo bakarka aritzea, librean jardutea; ariketak (puntuari erantzutea, puntutan aritzea hainbaten artean eta lau oinak emanda bertsoa osatzea).
 - **Bertso-paperak:** (zerrenda orientagarria)
 - Ezaugarriak: testuingurua, funtzioa, gaiak eta egileak.
 - Bertso paper eredugarriak: “Maria Solt ta Kastero”: Pierres Topet “Etxahun”; “Ikusten duzu goizean”; “Solferinoko itsua” (Armen hartzera): Jean Batiste Elizanburu; “Kontxesiri”: Juan Inazio Iztueta; “Pasaiaiko plazatik”: Xenpelar; “Iparragirre abila dela”: Xenpelar; “Loreak udan ihintza bezela”, “Joana Bixenta Olabe”, “Triste bizi naiz eta” Bilintx; “Gitarra zahartxo bat det”: Joxemari Iparragirre; “Ara non diran”: Joxemari Iparragirre; “Mutil koxkor bat”: Pedro Mari Otaño; “Norteko trena”: Txirrita; “Viva España” Kepa Enbeita “Urretxindorra”;

“Markesaren alaba”: Iturrino; “Nire gorputza dardarka daukat” Balendin Enbeita; “Egun da Santi Mamiña”: Gabriel Aresti; “Bizkaiko txerriarena”: Uztarri; “Herria eta Hizkuntza” Xalbador; “Mendian gora haritza”: X. Amuriza; “Zeru altuan zegoen jaunak”: Xabier Lete; “Euskaldun baratzean”: Jon Enbeita; “Errota zahar maitea”: Juan Mari Lekuona; “Konplize ditut eta” Uxue Alberdi; “Amaren alabak” Miren Amuriza eta Maialen Arzallus,...

5. MULTZOA. Hizkuntzari eta haren erabilerei buruzko gogoeta

1. Testuingurua

- **Adierazpen-markak**
 - Deixi pertsonala: pertsona-izenordainak, edutezko izenordainak eta aditz-hondarkiak¹.
 - Denbora- eta espazio-deixiak: adberbioak eta adberbio-lokuzioak, adberbiozko mendeko perpausak, aditz-aldiak...
 - Modalizazio-markak:
 - Ziurtasuna, zalantza eta probabilitatea adierazteko esamoldeak: moduzko aditzak, aditz-modua, adberbioak eta adberbio-lokuzioak, perpaus-modalitatea...
 - Baloraziozko esamoldea: izena, adjektiboa, aditza, adberbioa...; hitzik gabeko baliabideak: tipografikoak, ikonografikoak...
 - Erregistroa: erregistro-lexikoa, hizkuntzaren aldaera sozial nahiz geografikoak...
- **Forma ez-murrizgarriak eta birformulatzekoak**
 - Aposizioa, definizioa, adibidez adieraztea, bukatu gabeko esaldiak, elipsia...

2. Testua

- Gaien progresioa ziurtatzeko baliabideak: anaforikoak edo erreferentziazko mekanismoak
 - Sinonimoak, hiperonimoak, izenordainak (pertsonalak, erakusleak), erlatibozko esaldiak, nominalizazioa, elipsia...
- Testu-mailako loturak: lokailuak eta testu-antolatzaileak (denbora, espazioa, ordena, gehikuntza, hierarkizazioa, kausa-ondorioa, kontrastea...)
- Sintaxi-mailako loturak: juntagailuak, menderagailuak, adberbioak, aditz-denbora, baliabide prosodikoak, puntuazio-markak, osagai tipografikoak...
- Testu motak (azalpen-testua eta argudio-testua) eta haien ezaugarriak

3. Perpausak

- **Perpaua:**
 - Perpau motak: bakunak eta elkartuak (juntadura eta menderakuntza: denborazkoa, kausazkoa, ondoriozkoa, aurkaritzakoa...).
 - Perpausen egitura: subjektua eta predikatua.
 - Unitate sintaktikoak eta haien osagaiak: izen-sintagma, aditz-sintagma, adjektibo-sintagma...
 - Perpausaren osagaien arteko lotura: deklinabidea, ordena, komunztadura...

¹ Aditz-erro bati eransten zaion elementu gramatikala, numeroa, kasua, pertsona, generoa, etab. azaltzen duena, eta deklinagaiari nahiz aditz horren paradigmari dagokion forma bakoitza egiteko erabiltzen dena.

- **Hitza :**
 - Maila gramatikalak: izena, adjektiboa, aditza, mugatzailea, izenordaina, adberbioa...
 - Oinarrizko lexikoa.
 - Hitzen arteko harreman semantikoa: sinonimoak, antonimoak eta hiperonimoak, eremu semantikoak...
 - Hitzen osaketa: osagaiak, eratorpena, hitz-elkarketa...
 - Mailegutza eta zabalkuntza semantikoa.

4. Ahoskera, prosodia, hitzik gabeko baliabideak eta ortotipografia

- Euskararen berezko fonemak, aldaketa fonetikoak hitzaren baitan eta ahozko katearen baitan, diptongoa, intonazioa ...
- Esaldien erritmoa, esaldien intonazioa eta azentua
- Hitzik gabeko komunikazioa: keinuak, aurpegia, gorputza, proxemia...
- Arau ortografikoak: hitzaren ortografia, puntuazio-markak, letra larriak, laburdurak, siglak...

5. Kalko okerrak eta desegokitasunak

- Perpaua barneko elementuak (*bat* ala *-a*, *desberdin*, *kopurua/kantitatea/neurria*, aspektuari lotuak...)
- Perpausetik gorakoak (*bezala*, *anafora/katafora*, gerundio narratiboa...)
- Ahoskerari lotuak (diptongoak, yeismoa, hitz-katea...)

6. MULTZOA. Hizkuntzaren alderdi soziala

1. Euskararen historia soziala

- **Historiaurretik erromatar inperioa desagertu arte.**
 - Europako jatorrizko herriak eta hizkuntzak.
 - Hizkuntza indoeuroparrak.
- **Euskara Erdi Aroan: (V–XV. mendeak)**
 - Kristautasuna eta euskara.
 - Euskal Herriko eta bere inguruneko hizkuntza erromanikoak.
- **Aro Modernoa. (XVI-XVIII. mendeak)**
 - Euskaraz lehen idazkiak.
 - Euskal Literaturaren sorrera Iparraldean.
 - Euskara erakundeetan.
- **XVIII. mendea**
 - Euskal Literaturaren loraldia. .
 - Hizkuntza-politika: erresuma bat, hizkuntza bat; euskararen kontrako jazarpena.
 - Hizkuntzaren lurralde-galera.
- **Aro Garaikidea. (1789tik gaur arte)**

- 1789-1876: Foruen galeraren ondorioak. Euskal Lehen Pizkundera.
- Hizkuntza=Kultura. Resurrección Maria de Azkue.
- Hizkuntza= Proiektu politikoa. Sabino Arana.
- Hizkuntza-normalizatzeko lehen saiakera: Hendaia Biltzarra(1901)
- Euskarazko lehen eskolak.
- Emakumeak euskalgintzan: hezkuntza, literatura, kazetaritza, politika,...
- Euskal Bigarren Pizkundera. *Euskaltzaleak* taldea
- Gerra ondorengo etsipena: hizkuntzaren errepresioa.
- 60ko hamarkada: Euskal kulturaren aldeko mugimendua.
- Hezkuntza-eredu berria. Elvira Zipitriaren berrikuntza pedagogikoaren garrantzia. Ikastolen sorrera
- 1975-gaur egun: Euskararen berreskurapen-prozesua. Euskararen ofizialtasuna eta hizkuntzaren legedia. Euskararen aldeko herri ekimenak. Euskarazko komunikabideak.

2. Hizkuntzaren aniztasuna

- Hizkuntzen sailkapena: Hizkuntza-familiak, gure inguruko hizkuntzak, ...
- Europako hizkuntzak. Amarauna Languages: Unescoaren proiektua.
- Hizkuntza estandarra: batua.
- Euskara batuaren historia eta garapena: lehenengo saiakeretatik XX. mendera; Euskaltzaindia, Baionako Biltzarra(1964), Arantzazuko Biltzarra(1968)
- Euskalkiak eta euskararen aldaerak.

3. Hizkuntzaren egoera soziolinguistikoa

- Euskal Herriko hizkuntzen egoera soziolinguistikoa: eleaniztasuna, elebitasuna, diglosia.
- Hizkuntzen estatusa: hizkuntza-ofizialak eta ez-ofizialak; gehiengoaren hizkuntza eta gutxiengoaren hizkuntza.
- Hizkuntzen garapenerako eta normalizaziorako erakundeak eta elkarteak: Euskaltzaindia, Eusko Jaurlaritzako Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza, Nafarroako Gobernuko Hizkuntza Politikarako Zuzendaritza Nagusia, Euskal Kultur Erakundera-Institute Culturelle Basque (EKE-ICB), HABE, EITB, elkarteak, tokian tokiko telebistak, aldizkariak, irratiak, interneteko baliabideak...
- Hizkuntzen normalizaziorako herri-ekimenak.
- Herritarren hizkuntza-eskubideak eta betebeharrak. Euskararen legea, Estatuko eta Europako legedia.
- Hizkuntzen eskubideak defendatzeko erakundeak: Hizkuntza-Eskubideen Behatokia, Elebidide.

EBALUAZIO-IRIZPIDEAK ETA LORPEN-ADIERAZLEAK

DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZAKO 1. MAILA

1. Hainbat euskarritan dauden ahozko testuak ulertzea, pertsona arteko harremanen, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, batik bat narrazio-, azalpen- eta instrukzio-testuak, zentzu orokorraz ohartuz, ideia nagusiak bereiziz eta informazio egokia hautatuz, proposatutako helburuari begira.
 - Aurrez landutako ahozko generoak identifikatu eta haien ezaugarriak ematen ditu.
 - Ahozko testuen gaiari igartzen dio.
 - Igorlearen asmoaz ohartzen da, testuinguruko elementu esplizituen bidez.
 - Entzungaiko informazioak identifikatu eta erauzten ditu.
 - Ahozko testuen zentzu orokorra eraikitzen du.
 - Ideia nagusiak bereizten ditu.
 - Gertaerak eta iritziak bereizten ditu.
 - Testuko elementu ez-esplizitu batzuk ondorioztatzen ditu.
 - Informazioa erregistratzeko baliabideak erabiltzen ditu: fitxak, taulak, kontzeptu-mapak...
 - Ahozko testuak ulertzeko orduan agertzen diren zalantzak argitzeko estrategia egokiak erabiltzen ditu.
 - Modu aktiboan entzuten du.
 - Errespetuz entzuten du.
 - Adierazpen baztertzaillez, androzentrikoen eta sexistez ohartzen da.
2. Hainbat euskarritan idatzitako testuak ulertzea eta interpretatzea, pertsona arteko harremanen, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, batik bat narrazio-, azalpen- eta instrukzio-testuak, zentzu orokorraz ohartuz, testuaren atalak identifikatuz, ideia nagusiak bereiziz eta informazio egokia hautatuz, proposatutako helburuari begira.
 - Idatzizko generoak identifikatu, eta haien ezaugarriak ematen ditu.
 - Testuaren gai orokorrari igartzen dio.
 - Igorlearen asmoaz ohartzen da, idatzizko testuetako elementu esplizituen arabera.
 - Irakurgaiko informazioak identifikatu eta erauzten ditu.
 - Testuaren zentzu orokorra laburtzen du.
 - Ideia nagusiak identifikatzen ditu.
 - Gertaerak eta iritziak bereizten ditu.
 - Testuko elementu ez-esplizitu batzuk ondorioztatzen ditu.
 - Ideiak antolatzeke teknikak erabiltzen ditu, lagunduta, idatzizko testuak antolatzeke: eskemak, grafikoak, kontzeptu-mapak...
 - Testuaren egitura orokorra berreraikitzen du, lagunduta.
 - Ulermen-arazoak konpontzeke estrategia egokiak erabiltzen ditu.
 - Hizkuntzazkoak ez diren elementuen esanahia interpretatzen du: ikonoak, ortotipografia, etab.
 - Elementu multimodalen esanahia txertatzen du testu digitaletan.

- Adierazpen baztertzaillez ohartzen da.
 - Irakurketarekiko interesa dauka, informazio- eta jakintza-iturri den heinean.
3. Planifikatu ondoren, ahozko testu soilak, argiak eta egituratuak sortzea, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, batik bat narrazio-, azalpen- eta instrukzio-testuak, jarduera akademikoari buruzkoak edo gai interesgarriei buruzkoak, ikus-entzunezko baliabideen eta IKTen laguntzaz, hitzezko eta ez-hitzezko baliabideak egoki erabiliz.
- Komunikazio-egoeraren ezaugarriak aztertu, eta haien arabera erabaki egokiak hartzen ditu.
 - Iturri analogiko, ikus-entzunezko nahiz digitaletan informazio garrantzitsua bilatu eta hautatzen du, lagunduta.
 - Modu logikoan antolatzen du informazioa, emandako jarraibideak aintzat hartuz.
 - Ahozko testua egituratzen du, eskema egoki bati jarraituz.
 - Hartzaileak testua ulertzeko estrategiak erabiltzen ditu: ideiak birformulatzea...
 - Kontuan hartzen ditu hitzezkoak ez diren doinua, keinua, gorputzaren jarrera...
 - Ahozko testuak sortzen ditu, argi eta txukun, gidoi bati jarraituz.
 - Ikus-entzunezko baliabideak eta IKTak erabiltzen ditu, lagunduta, ahozko lanak sortzeko.
 - Autoebaluazio- nahiz koebaluazio-estrategiak erabiltzen ditu, lagunduta, ahozko erabilerak hobetzeko.
 - Konfiantza du bere komunikazio-gaitasunetan.
 - Hizkuntzaren erabilera baztertzailero eta sexistak saihesten ditu.
4. Modu aktiboan eta egokian parte hartzea ikaskuntzako eta gizarteko ahozharremanetan, elkarlanerako jarrera positiboarekin.
- Taldeko elkarrizketetan parte hartzen du, ideiak, gertaerak, bizipenak eta sentimenduak adieraziz, iritziak kontrastatuz eta erabakiak hartuz.
 - Egoerarekin bat datorren erregistroa erabiltzen du.
 - Modu espontaneoan parte hartu, eta ikuspuntu pertsonala ematen du.
 - Bere hizketa-saioari buruzko galderei erantzuten die.
 - Arretaz entzun eta solaskidearen hitzetara egokitzen du bere hizketa-saioa.
 - Galdera eta iruzkin egokiak egiten ditu inoren hitzen aurrean.
 - Inoren hizketaldiak errespetatzen ditu.
 - Hizketako txanda errespetatu eta arau soziokomunikatiboak erabiltzen ditu.
 - Intonazio, gorputzaren jarrera eta keinu egokiak erabiltzen ditu.
5. Planifikatu ondoren, idatzizko testuak sortzea, paperean nahiz digitalean, pertsona arteko harremanen, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, batik bat narrazio-, azalpen- eta instrukzio-testuak, komunikazio-egoera kontuan hartuz, eta egokitasun, koherentzia, kohesio eta zuzentasun txukun batez.
- Komunikazio-egoeraren ezaugarriak aztertu, eta haien arabera erabaki egokiak hartzen ditu.
 - Iturri analogiko nahiz digitaletan informazioa bilatu eta hautatzen du, lagunduta.
 - Testuaren edukia planifikatzen du, lagunduta, eskemak, oharra, kontzeptu-mapak eta abar erabiliz.

- Testu-generoaren egitura kontuan hartu eta berregiten du.
 - Informazioa paragrafotan antolatzen du.
 - Ikasturtean zehar landutako kohesio-elementu nagusiak erabiltzen ditu.
 - Hartzaileari informazioa ulergarri egiteko estrategiak erabiltzen ditu, lagunduta; adibidez, ideiak birformulatzea.
 - Egoki islatzen du aurrez definitutako asmoa edo helburua.
 - Egoerarekin bat datorren erregistroa erabiltzen du.
 - Arau gramatikalak eta tipografikoak errespetatzen ditu, bai eta arau ortografiko nagusiak ere.
 - Autoebaluazio- nahiz koebaluazio-estrategiak erabiltzen ditu, lagunduta, idatzizko testuak berrikusteko nahiz hobetzeko.
 - Teknika eta tresna digitalak erabiltzen ditu, lagunduta, idatzizko testuak sortu eta zabaltzeko.
 - Egoki eta zuzen aurkezten du testua: marjinak, goiburuak, irakurgarritasuna...
 - Konfiantza du bere komunikazio-gaitasunetan eta hobetzeko gaitasunean.
 - Hizkuntzaren erabilera baztertzailer oro saihesten du bere idazlanetan.
 - Idazketa komunikazio-bidetzat hartzen du.
6. Sistema linguistikoaz eta haren erabilera-arauez gogoeta egitea, testuak, esaldiak eta hitzak konparatuz eta eraldatuz, eta jakintza horiek erabiltzea, lagunduta, ulermen-arazoak konpontzeko ez ezik testu eta berrikuspen hobek egiteko.
- Ikasturtean zehar landutako testuetan oinarrituta, testuinguruko eta diskurtsoko hizkuntza-markak identifikatzen ditu.
 - Oinarrizko egitura sintaktikoak ezagutzen ditu.
 - Oinarrizko kategoria gramatikalak ezagutzen ditu.
 - Hitzak eratzeko oinarrizko tresna batzuk ezagutzen ditu.
 - Arau morfosintaktiko, ortografiko eta fonetiko nagusiak ezagutzen eta betetzen ditu bere lanetan.
 - Aurrez landutako hizkuntza-ezaguerak aplikatzen ditu, lagunduta, testuak ulertu eta sortzeko.
 - Sistema linguistikoaren erregulartasunak ondorioztatzen ditu, testuak edo esaldiak osatuz, konparatuz eta eraldatuz, emandako irizpideen arabera.
 - Oinarrizko hizkuntza-akatsak identifikatu eta zuzentzen ditu, lagunduta, norberaren eta inoren testuetan, emandako ildoak jarraituz.
 - Dakizkien hizkuntzen arteko kalko oker batzuk identifikatu eta zuzentzen ditu.
 - Bere lanetan hizkuntza-arauak betetzeko interesa dauka.
7. Oinarrizko hizkuntza-terminologia ezagutzea eta erabiltzea hizkuntzari buruzko gogoeta egitean, testuak ulertu eta sortzeko.
- Ikasturtean zehar landutako oinarrizko terminologia ulertzen du, testuak ulertzeko eta sortzeko orduan emandako azalpenak eta argibideak jarraitzeko.
 - Oinarrizko terminologia erabiltzen du testuak ulertu eta sortzeko gogoetetan.
 - Informazio gramatikal orokorra eskuratu eta erabiltzen du hainbat euskarritako

eskola-hiztegietan eta bestelako kontsulta-liburuetan.

8. Literaturako testu laburrak edo pasarteak ulertzea, ahozkoak nahiz idatzizkoak, denen artean irakurrita eta entzunda, eta testuari buruzko iritzi pertsonala ematea, oinarrizko literatura-ezaguerak erabiliz.
 - Hainbat generotako literatura-testuak irakurri eta entzuten ditu, lagunduta.
 - Literatura-testuen esanahia elkarrekin eraikitzeke jardueretan parte hartzen du.
 - Literatura-testuak irakurtzen edo dramatizatzen ditu, ozen eta adierazkortasunez.
 - Testuaren oinarrizko elementuak edo ezaugarriak identifikatzeko jarraibideak erabiltzen ditu.
 - Literatura-generoa ezagutzen du.
 - Literatura-testuen zentzu orokorra identifikatzen du.
 - Ideia nagusiak identifikatzen ditu.
 - Testuaren egitura ezagutzen du.
 - Ulermen-estrategiak erabiltzen ditu.
 - Literatura-lanari buruzko balioespen pertsonal bat aurkezten du, emandako irizpideen arabera.
 - IKTak erabiltzen ditu, gero eta autonomia handiagoz, informazioa bilatzeko.
9. Literatura asmoko testuak sortzea, ahozkoak, idatzizkoak nahiz ikus-entzunezkoak, hainbat generotakoak, literatura-testu bat eredutzat hartu eta testuak parametro jakin batzuen arabera eraldatuz.
 - Hautatutako generoaren egitura eta prozedura erretoriko eta estilistikoren bat erabiltzen du.
 - Bere ideiak islatzen ditu literatura asmoko bere testuetan.
 - Adierazkortasun-baliabideak erabiltzen ditu, zabaldu nahi duen edukiaren eta literatura-generoaren arabera.
 - Planifikatzeko, testua idazteko eta berrikusteko prozedura nagusiak aplikatzen ditu, lagunduta, literatura asmoko testuak sortzeko.
 - IKTak erabiltzen ditu, lagunduta, literatura asmoko testuei buruzko informazioa bilatu, sortu eta zabaltzeko.
 - Testu argia eta zuzena sortzen du, eta ortografia-, ahoskera- eta aurkezpen-arau nagusiak betetzen ditu.
10. Ahozko nahiz idatzizko literaturaren hainbat lagin ezagutzea, bai eta haien konbentzio berezi batzuk ere, literatura-testuak hobeto ulertzeko eta norberaren kultura aberasteko.
 - Literatura-kontakizunaren ezaugarri nagusiak identifikatzen ditu.
 - Poesiaren eta bertsolaritzaren ezaugarri nagusiak identifikatzen ditu: erritmoa eta bertsogintza.
 - Antzerkiaren elementu nagusiak ezagutzen ditu.
 - Literatura-testuen zenbait ezaugarri identifikatzen ditu literaturatik hurbil dauden beste kultura-esparru batzuetan: zineman, komikian...

11. Irakurtzeko ohitura garatzea, eta literatura hartzea gozamen-iturritzat eta mundua ezagutzeko bidetzat.
 - Literatura-irakurgaiak hautatzen ditu, lagunduta, gozamen pertsonalerako.
 - Ikastetxeko mediateka, mediateka publikoa eta liburutegi birtualak erabiltzen ditu, lagunduta, literatura-testuak hautatzeko.
 - Gero eta interes eta autonomia handiagoz irakurtzen ditu gazte-literaturako obrak, bere gustu, zaletasun nahiz interesetatik hurbil daudenak.
 - Literaturari buruzko elkarrizketetan parte hartzen du, bere bizipenak eta ikuspegi pertsonala adieraziz.
 - Literatura-lanen edukiari buruzko iritzia ematen du, ahoz nahiz idatziz, hainbat euskarri erabiliz.
 - Literaturarekiko interesa dauka, gozamen-iturria eta mundua ezagutzeko bidea den heinean.
12. Hizkuntza-aniztasunaz ohartzea eta hori balioestea, hizkuntzak nahiz hizkuntza-aniztasuna errespetatuz, eta oinarrizko ezaguera soziolinguistikoak erabiliz.
 - Ikasgelako, ikastetxeko eta inguruko hizkuntzak identifikatzen ditu.
 - Inguruneko euskalki nagusiak identifikatzen ditu.
 - Hizkuntzekiko eta hiztunekiko aurreiritziak saihesten ditu.
 - Errespetua eta jarrera positiboa du EAEko eleaniztasunaren nahiz kultura-aniztasunaren aurrean.
13. Hizkuntza-ohitura nahiz -jokaera asertiboak eta enpatikoak izatea, bai eta euskara erabiltzeko jarrera proaktiboa, kooperatiboa, bidezkoa eta arduratsua ere testuinguru eleaniztunetan.
 - Euskararen erabilera lehenesten du denetariko komunikazio-esparruetan.
 - Euskara normaltzeko eta euskal kultura zabaldu eta sortzeko eskola-jardueretan parte hartzen du.
 - Bere euskalkia erabiltzen du hala eskatzen duten komunikazio-egoeretan.
 - Euskara erabiltzeko jarrera asertiboa eta enpatikoa du.
14. Gero eta autonomia handiagoz erabiltzea informazio-teknologiak, eskolako jardueretan informazioa bilatu, hautatu, kudeatu eta komunikatzeko.
 - Informazioa bilatu eta aurkitzen du, bilaketa aurreratuko tresnaren bat erabiliz.
 - Informazioa biltegitatu eta berreskuratzen du, lagunduta, lokalean nahiz on-line.
 - Informazioa modu egokian etiketatzen du, lagunduta.
 - Komunikatzeko eta lankidetzan aritzeko tresnarik eta aplikaziorik ohikoenak erabiltzen ditu.
 - Iturrien fidagarritasuna balioesten du, lagunduta, emandako ildoei jarraituz.
 - Iturrien egiletza aipatzen du bere lan digitaletan, lagunduta.
 - Komunikazio digitalen kortesia-arauak zaindu eta errespetatzen ditu, lagunduta.
15. Ikasleak bere hizkuntza-ikaskuntzaz gogoeta egitea, bere ikasteko gaitasunean konfiantzarekin, autorregulazioa sustatzeko.
 - Hizkuntzaren ikaskuntza eta erabilera hobetzeko autorregulazio-estrategiak erabiltzen ditu, lagunduta.

- Norberaren eta inoren lanak berrikusteko nahiz hobetzeko lanetan parte hartzen du, lagunduta.
- Kontrol-zerrendak egiten ditu, elkarlanean eta lagunduta, eta autoebaluazio- nahiz koebaluazio-jardueretan erabiltzen ditu.
- Edozein hizkuntzatan garatutako autorregulazio-estrategiak erabiltzen ditu, lagunduta, beste hizkuntzak hobeto ikasteko.
- Ikaskuntzaren helburuak ezagutzeko interesa du.
- Akatsak egitea ikaskuntzaren parte dela onartzen du.
- Hizkuntza ikasteak berez dituen zailtasunak gainditzeko jarrera proaktiboa du.
- Gero eta kontzientzia handiagoa du bere ikaskuntza-prozesuko gaitasunei eta zailtasunei buruz.
- Ikasitakoaz ohartzen da eta ikaskuntza-helburu berriak markatzeko gai da, bi hizkuntza ofizialetan.

DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZAKO 2. MAILA

1. Hainbat euskarritan dauden ahozko testuak ulertzea, pertsona arteko harremanen, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, batik bat narrazio-, azalpen- eta instrukzio-testuak, zentzu orokorraz ohartuz, ideia nagusiak eta bigarren mailakoak bereiziz eta informazio egokia hautatuz, proposatutako helburuari begira.
 - Aurrez landutako ahozko generoak identifikatu eta haien ezaugarriak ematen ditu.
 - Ahozko testuen gaiari igartzen dio.
 - Igorlearen asmoaz ohartzen da, testuinguruko elementu esplizituen bidez.
 - Entzungaiko informazioak identifikatu eta erauzten ditu.
 - Ahozko testuen zentzu orokorra eraikitzen du.
 - Ideia nagusiak eta bigarren mailakoak bereizten ditu.
 - Gertaerak eta iritziak bereizten ditu.
 - Testuko elementu ez-esplizitu batzuk ondorioztatzen ditu.
 - Informazioa erregistratzeko baliabideak erabiltzen ditu: fitxak, taulak, kontzeptu-mapak...
 - Ahozko testuak ulertzeko orduan agertzen diren zalantzak argitzeko estrategia egokiak erabiltzen ditu.
 - Modu aktiboan entzuten du.
 - Errespetuz entzuten du.
 - Adierazpen baztertzaillez ohartzen da.
2. Hainbat euskarritan idatzitako testuak ulertzea eta interpretatzea, pertsona arteko harremanen, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, batik bat narrazio-, azalpen- eta instrukzio-testuak, zentzu orokorraz ohartuz, testuko zatiak identifikatuz, ideia nagusiak eta bigarren mailakoak bereiziz eta informazio egokia hautatuz, proposatutako helburuari begira.
 - Idatzizko generoak identifikatu, eta haien ezaugarriak ematen ditu.
 - Testuaren gai orokorrari eta bigarren mailakoei igartzen die.
 - Igorlearen asmoaz ohartzen da, idatzizko testuetako elementu esplizituen arabera.
 - Irakurgaiako informazioak identifikatu eta erauzten ditu.
 - Testuaren zentzu orokorra laburtzen du.
 - Ideia nagusiak eta bigarren mailakoak identifikatzen ditu.
 - Gertaerak eta iritziak bereizten ditu.
 - Testuko elementu ez-esplizitu batzuk ondorioztatzen ditu.
 - Ideiak antolatzeko teknikak erabiltzen ditu, lagunduta, idatzizko testuak antolatzeko: eskemak, grafikoak, kontzeptu-mapak...
 - Testuaren egitura orokorra berreraikitzen du, modu gutxi-asko autonomoan.
 - Ulermen-arazoak konpontzeko estrategia egokiak erabiltzen ditu.
 - Hizkuntzakoak ez diren elementuen esanahia interpretatzen du: ikonoak, ortotipografia, irudiak, etab.
 - Elementu multimodalen esanahia txertatzen du testu digitaletan.
 - Adierazpen baztertzaillez, androzentrikoen eta sexistez ohartzen da.
 - Irakurketarekiko interesa dauka, informazio- eta jakintza-iturri den heinean.

3. Planifikatu ondoren, ahozko testu soilak sortzea, argiak eta egituratuak, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, batik bat narrazio-, azalpen- eta instrukzio-testuak, jarduera akademikoari buruzkoak edo gai interesgarriei buruzkoak, ikus-entzunezko baliabideen eta IKTen laguntzaz, hitzezko eta ez-hitzezko baliabideak egoki erabiliz.
 - Komunikazio-egoeraren ezaugarriak aztertu, eta haien araberako erabaki egokiak hartzen ditu.
 - Iturri analogiko, ikus-entzunezko nahiz digitaletan informazio esanguratsua bilatu eta hautatzen du, lagunduta.
 - Modu logikoan antolatzen du informazioa, emandako jarraibideak aintzat hartuz.
 - Ahozko testua egituratzen du, eskema egoki bati jarraituz.
 - Testua hartzailearentzat ulergarri egiteko estrategiak erabiltzen ditu; adibidez, ideiak birformulatzea.
 - Kontuan hartzen ditu hitzezkoak ez diren doinua, keinuak, gorputzaren jarrera...
 - Ahozko testuak sortzen ditu, argi eta txukun, gidoi bati jarraituz.
 - Ikus-entzunezko baliabideak eta IKTak erabiltzen ditu, lagunduta, ahozko lanak sortzeko.
 - Autoebaluazio- nahiz koebaluazio-estrategiak erabiltzen ditu, lagunduta, ahozko erabilerak hobetzeko.
 - Konfiantza du bere komunikazio-gaitasunetan.
 - Hizkuntzaren erabilera baztertzaila oro eta sexistak saihesten ditu.
4. Modu aktiboan eta egokian parte hartzea ikaskuntzako eta gizarteko ahozko harremanetan, elkarlanerako jarrera positiboarekin.
 - Taldeko elkarriketetan parte hartzen du, ideiak, gertaerak, bizipenak eta sentimenduak adieraziz, iritziak kontrastatuz eta erabakiak hartuz.
 - Egoerarekin bat datorren erregistroa erabiltzen du.
 - Modu espontaneoan parte hartu, eta ikuspuntu pertsonala ematen du.
 - Bere hizketa-saioari buruzko galderi erantzuten die.
 - Arretaz entzun eta solaskidearen hitzetara egokitzen du bere hizketa-saioa.
 - Galdera eta iruzkin egokiak egiten ditu inoren hitzen aurrean.
 - Inoren hizketaldiak errespetatzen ditu.
 - Hizketako txanda errespetatu eta arau soziokomunikatiboak erabiltzen ditu.
 - Intonazio, gorputzaren jarrera eta keinu egokiak erabiltzen ditu.
5. Planifikatu ondoren, idatzizko testuak sortzea, paperean nahiz digitalean, pertsona arteko harremanen, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, batik bat narrazio-, azalpen- eta instrukzio-testuak, kontuan hartuz komunikazio-egoera, eta egokitasun, koherentzia, kohesio eta zuzentasun txukun batez.
 - Komunikazio-egoeraren ezaugarriak aztertu, eta haien araberako erabaki egokiak hartzen ditu.
 - Iturri analogiko nahiz digitaletan bilatu eta hautatzen du informazioa, lagunduta.
 - Testuaren edukia planifikatzen du, lagunduta, eskemak, oharra, kontzeptu-mapak eta abar erabiliz.
 - Testu-generoaren egitura kontuan hartu eta berregiten du.
 - Informazioa paragrafotan antolatzen du.
 - Ikasturtean zehar landutako kohesio-elementu nagusiak erabiltzen ditu.
 - Gero eta autonomia handiagoz erabiltzen ditu hartzaileari informazioa ulergarri egiteko

- estrategiak; adibidez, ideiak birformulatzea eta adibideak ematea.
- Egoki islatzen du aurrez definitutako asmoa edo helburua.
 - Egoerarekin bat datorren erregistroa erabiltzen du.
 - Arau gramatikalak eta tipografikoak errespetatzen ditu, bai eta arau ortografiko nagusiak ere.
 - Gero eta autonomia handiagoz erabiltzen ditu autoebaluazio- nahiz koebaluazio-estrategiak, idatzizko testuak berrikusteko nahiz hobetzeko.
 - Gero eta autonomia handiagoz erabiltzen ditu teknika eta tresna digitalak, idatzizko testuak sortu eta zabaltzeko.
 - Egoki eta zuzen aurkezten du testua: marjinak, goiburuak, irakurgarritasuna...
 - Konfiantza du bere komunikazio-gaitasunetan eta hobetzeko gaitasunean.
 - Hizkuntzaren erabilera baztertzailerok saihesten du bere idazlanetan.
 - Idazketa komunikazio-bidetzat hartzen du.
6. Sistema linguistikoaz eta haren erabilera-arauez gogoeta egitea, testuak, esaldiak eta hitzak konparatuz eta eraldatuz, eta jakintza horiek erabiltzea, lagunduta, ulermen-arazoak konpontzeko ez ezik testu eta berrikuspen hobeak egiteko.
- Ikasturtean zehar landutako testuetan oinarrituta, testuinguruko eta diskurtsoko hizkuntza-markak identifikatzen ditu.
 - Oinarrizko egitura sintaktikoak ezagutzen ditu.
 - Oinarrizko kategoria gramatikalak ezagutzen ditu.
 - Hitzak eratzeko oinarrizko tresnak ezagutzen ditu.
 - Hitz arteko harreman semantiko nagusiak ezagutzen ditu.
 - Arau morfosintaktiko, ortografiko eta fonetiko nagusiak ezagutzen eta betetzen ditu bere lanetan.
 - Aurrez landutako hizkuntza-eguerak aplikatzen ditu, lagunduta, testuak ulertu eta sortzeko.
 - Sistema linguistikoaren erregulartasunak ondorioztatzen ditu, testuak edo esaldiak osatuz, konparatuz eta eraldatuz, emandako irizpideen arabera.
 - Oinarrizko hizkuntza-akatsak identifikatu eta zuzentzen ditu, lagunduta, norberaren eta inoren testuetan, emandako ildoak jarraituz.
 - Dakizkien hizkuntzen arteko kalko oker batzuk identifikatu eta zuzentzen ditu.
 - Bere lanetan hizkuntza-arauek betetzeko interesa dauka.
7. Oinarrizko hizkuntza-terminologia ezagutzea eta erabiltzea hizkuntzari buruzko gogoeta egitean, testuak ulertu eta sortzeko.
- Oinarrizko terminologia ulertzen du, testuak ulertzeko eta sortzeko orduan emandako azalpenak eta argibideak jarraitzeko.
 - Oinarrizko terminologia erabiltzen du testuak ulertu eta sortzeko gogoetetan.
 - Informazio gramatikal orokorra eskuratu eta erabiltzen du hainbat euskarritako eskola-hiztegietan eta bestelako kontsulta-liburuetan, gero eta autonomia handiagoz.
8. Literaturako testu laburrak edo pasarteak ulertzea, ahozkoak nahiz idatzizkoak, denen artean irakurrita eta entzunda, literatura-eguerak erabiliz, eta testuari buruzko iritzi pertsonala ematea.
- Hainbat generotako literatura-testuak irakurri eta entzuten ditu, lagunduta.
 - Literatura-testuen esanahia elkarrekin eraikitzeke jardueretan parte hartzen du.

- Literatura-testuak irakurtzen edo dramatizatzen ditu, ozen eta adierazkortasunez.
 - Testuaren elementuak edo ezaugarriak identifikatzeko jarraibideak erabiltzen ditu.
 - Literatura-generoak ezagutzen ditu.
 - Gaia identifikatu eta haren edukia laburtzen du.
 - Ideia nagusiak eta bigarren mailakoak identifikatzen ditu.
 - Testuetako hizkuntzaren balio sinbolikoa ezagutzen du.
 - Ulermen-estrategiak erabiltzen ditu.
 - Literatura-lanari buruzko balioespen pertsonal bat aurkeztu, emandako irizpide batzuen arabera justifikatu, eta atentzioa eman dioten alderdiak azpimarratzen ditu.
 - Euskal eta Espainiar literaturan landutako garai eta mugimenduetan, emakumezkoek egindako obrak eta ekarpenak ezagutzeko interesa erakusten du.
 - IKTak erabiltzen ditu informazioa bilatzeko, gero eta autonomia handiagoz.
9. Literatura asmoko testuak sortzea, ahozkoak, idatzizkoak nahiz ikus-entzunezkoak, hainbat generotakoak, literatura-testu bat eredutzat hartu eta testuak parametro jakin batzuen arabera eraldatuz.
- Hautatutako generoaren egitura erabiltzen du, bai eta haren prozedura erretorikoak nahiz estilistikoak ere.
 - Bere ideiak eta bizipenak islatzen ditu literatura asmoko testuak sortzeko.
 - Adierazkortasun-baliabideak erabiltzen ditu, zabaldu nahi duen edukiaren eta literatura-generoaren arabekoak.
 - Sormena eta originaltasuna erakusten du.
 - Gero eta autonomia handiagoz aplikatzen ditu planifikatzeko, testua idazteko eta berrikusteko prozedura nagusiak, literatura asmoko testuak sortzeko.
 - Gero eta autonomia handiagoz erabiltzen ditu IKTak, literatura asmoko testuei buruzko informazioa bilatu, sortu eta zabaltzeko.
 - Testu argia eta zuzena sortzen du, eta ortografia-, ahoskera- eta aurkezpen-arauak betetzen ditu.
10. Ahozko nahiz idatzizko literaturaren hainbat lagin ezagutzea, bai eta haien konbentzio bereziak ere, literatura-testuak hobeto ulertzeko eta norberaren kultura aberasteko.
- Literatura-generoaren ezaugarri nagusiak identifikatzen ditu.
 - Ahozko euskal literatura tradizionalako generoen ezaugarri nagusiak ezagutzen ditu, bai eta baliabide erretoriko eta sinboliko batzuk ere.
 - Baliabide erretoriko nagusiak identifikatzen ditu.
 - Antzerki-testuaren alderdi formalak ezagutzen ditu.
 - Literatura-testuen zenbait ezaugarri identifikatzen ditu literaturatik hurbil dauden beste kultura-esparru batzuetan: zineman, komikian...
11. Irakurtzeko ohitura garatzea, eta literatura gozamen-iturritzat hartzea, mundua ezagutzeko bidetzat, eta nortasun pertsonala, kulturala nahiz soziala eraikitzeko eratzat.
- Gero eta autonomia handiagoz hautatzen ditu literatura-irakurgaiak, gozamen pertsonalerako.
 - Gero eta autonomia handiagoz erabiltzen ditu ikastetxeko mediateka, mediateka publikoa eta liburutegi birtualak, literatura-testuak hautatzeko.
 - Gero eta interes eta autonomia handiagoz irakurtzen ditu gazte-literaturako obrak, bere gustu, zaletasun nahiz interesetatik hurbil daudenak.

- Literaturari buruzko elkarrizketetan parte hartzen du, bere bizipenak eta ikuspegi pertsonala adieraziz.
 - Literatura-lanen edukiari buruzko iritzia ematen du, ahoz nahiz idatziz, hainbat euskarri erabiliz.
 - Literaturarekiko interesa dauka, gozamen-iturria eta mundua ezagutzeko bidea den heinean.
12. Hizkuntza-aniztasunaz ohartzea eta hori balioestea, hizkuntzak nahiz hizkuntza-aniztasuna errespetatuz, eta oinarrizko ezaguera soziolinguistikoak erabiliz.
- Ikastetxeko eta inguruneko egoera soziolinguistikoa deskribatzen du, oinarrizko ezaguera soziolinguistikoak aplikatuz.
 - Hizkuntza estandarrak eta euskalkiek euskara transmititzeko nahiz mantentzeko orduan duten funtzioa aztertu eta balioesten du.
 - Hizkuntza baten egoera erabakitzen duen faktoreen bat ezagutzen du.
 - Euskararen nahiz gaztelaniaren arteko kontaktuaren ondorio batzuk identifikatzen ditu, egoera jakinak aztertuz.
 - Hizkuntzekiko eta hiztunekiko aurreiritziak saihesten ditu.
 - Errespetua eta jarrera positiboa du EAEko eleaniztasunaren nahiz kultura-aniztasunaren aurrean.
13. Hizkuntza-ohitura nahiz -jokaera asertiboak eta enpatikoak izatea, bai eta euskara erabiltzeko jarrera proaktiboa, kooperatiboa, bidezkoa eta arduratsua ere testuinguru eleaniztunetan.
- Euskararen erabilera lehenesten du denetarik komunikazio-esparruetan.
 - Euskara normaltzeko eta euskal kultura zabaldu eta sortzeko eskola-jardueretan parte hartzen du.
 - Bere euskalkia erabiltzen du hala eskatzen duten komunikazio-egoeretan.
 - Euskara erabiltzeko jarrera asertiboa eta enpatikoa du.
14. Informazio-teknologiak gero eta autonomia handiagoz erabiltzea, eskolako jardueretan informazioa bilatu, hautatu, kudeatu eta komunikatzeko.
- Informazioa bilatu eta aurkitzen du, bilaketa aurreratuko tresnak erabiliz.
 - Informazioa biltegitatu eta berreskuratzen du, lagunduta, lokalean eta on-line.
 - Informazioa modu egokian etiketatzen du, lagunduta.
 - Komunikatzeko eta lankidetzan aritzeko tresnarik eta aplikaziorik ohikoenak erabiltzen ditu.
 - Iturrien fidagarritasuna balioesten du, emandako ildoei jarraituz.
 - Iturrien egiletza aipatzen du bere lan digitaletan, lagunduta.
 - Komunikazio digitalen kortesia-arauak zaindu eta errespetatzen ditu, gero eta autonomia handiagoz.
15. Ikasleak bere hizkuntza-ikaskuntzaz gogoeta egitea, bere ikasteko gaitasunean konfiantzarekin, autorregulazioa sustatzeko.
- Autorregulazio-estrategiak erabiltzen ditu, lagunduta, hizkuntzaren ikaskuntza eta erabilera hobetzeko.
 - Norberaren eta inoren lanak berrikusteko nahiz hobetzeko lanetan parte hartzen du, lagunduta.
 - Kontrol-zerrendak egiten ditu, elkarlanean eta lagunduta, eta autoebaluazio- nahiz koebaluazio-jardueretan erabiltzen ditu.
 - Edozein hizkuntzatan garatutako autorregulazio-estrategiak erabiltzen ditu, lagunduta, beste hizkuntzak hobeto ikasteko.

- Ikaskuntzaren helburuak ezagutzeko interesa du.
- Akatsak egitea ikaskuntzaren parte dela onartzen du.
- Hizkuntza ikasteak berez dituen zailtasunak gainditzeko jarrera proaktiboa du.
- Gero eta kontzientzia handiagoa du bere ikaskuntza-prozesuko gaitasunei eta zailtasunei buruz.
- Ikasitakoaz ohartzen da eta ikaskuntza-helburu berriak markatzeko gai da, bi hizkuntza ofizialetan.

DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZAKO 3. MAILA

1. Hainbat euskarritan dauden ahozko testuak ulertzea, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, batik bat azalpen- eta argudio-testuak, zentzu orokorraz ohartuz, ideia nagusiak eta bigarren mailakoak bereiziz eta informaziorik eta daturik garrantzitsuenak hautatuz, proposatutako helburuari begira.
 - Aurrez landutako ahozko generoak identifikatu eta haien ezaugarriak ematen ditu.
 - Ahozko testuen gaiari igartzen dio.
 - Igorlearen asmoaz ohartzen da, testuinguruko elementu esplizituen nahiz implizituen bidez.
 - Entzungaiko informazioak identifikatu eta erauzten ditu, bai eta testuko daturik garrantzitsuenak ere.
 - Ahozko testuen zentzu orokorra eraikitzen du.
 - Atalen arteko harreman logikoak ezartzen ditu.
 - Ideia nagusiak eta bigarren mailakoak bereizten ditu.
 - Gertaerak eta iritziak bereizten ditu.
 - Testuko elementu ez-esplizituak ondorioztatzen ditu: zentzu doblea, ironia...
 - Autonomiaz erabiltzen ditu informazioa erregistratzeko baliabideak.
 - Ahozko testuak ulertzeko orduan agertzen diren zalantzak argitzeko estrategia egokiak erabiltzen ditu.
 - Modu aktiboan entzuten du.
 - Errespetuz entzuten du.
 - Adierazpen baztertzaillez ohartzen da.
 - Modu kritikoan interpretatzen ditu pertsuasio-mezuak, batik bat hedabideetakoak.
2. Hainbat euskarritan idatzitako testuak ulertzea eta interpretatzea, hedabideen eta ikaskuntzaren arlokoak, batik bat azalpen- eta argudio-testuak, zentzu orokorraz ohartuz, ideia nagusiak eta bigarren mailakoak bereiziz eta informaziorik eta daturik garrantzitsuenak hautatuz, proposatutako helburuari begira.
 - Idatzizko generoak identifikatu, eta haien ezaugarriak ematen ditu.
 - Testuaren zentzu orokorra eta bigarren mailako gaiak ondorioztatzen ditu.
 - Igorlearen asmoaz ohartzen da, idatzizko testuetako elementu esplizituen nahiz implizituen arabera.
 - Irakurgaiako informazioak identifikatu eta erauzten ditu.
 - Testuaren zentzu orokorra laburtzen du.
 - Ideia nagusiak eta bigarren mailakoak identifikatzen ditu.
 - Informazioak, iritziak, gertaerak eta falaziak bereizten ditu.
 - Testuko elementu ez-esplizituak ondorioztatzen ditu.
 - Autonomiaz erabiltzen ditu ideiak antolatzekeo teknikak, idatzizko testuak antolatzekeo: eskemak, grafikoak, kontzeptu-mapak...
 - Testuaren egitura orokorra berreraikitzen du, modu gutxi-asko autonomoan.
 - Ulermen-arazoak konpontzekeo estrategia egokiak erabiltzen ditu.
 - Hizkuntzakoak ez diren elementuen esanahia interpretatu eta balioesten du: ikonoak, ortotipografia...
 - Elementu multimodalen esanahia txertatzen du testu digitaletan.
 - Adierazpen baztertzaillez, androzentrikoen eta sexistez ohartzen da.

- Irakurketarekiko interesa dauka, informazio- eta jakintza-iturri den heinean.
3. Planifikatu ondoren, azalpen- eta argudio-testu eraginkorrak egitea, argiak eta egituratuak, gizarteari, politikari edo kulturari buruzkoak, ikasleentzat interesgarriak, ikus-entzunezko baliabideen eta IKTen laguntzaz, hitzezko eta ez-hitzezko baliabideak egoki erabiliz.
- Komunikazio-egoeraren ezaugarriak aztertu, eta haien araberako erabaki egokiak hartzen ditu.
 - Informazio esanguratsua bilatu eta hautatzen du, analogikoa, ikus-entzunezkoa nahiz digitala, gero eta autonomia handiagoz.
 - Modu logikoan antolatzen du informazioa, komunikatu asmo denaren arabera.
 - Ahozko testua egituratzen du, testu-antolatzaile egokiak erabiliz.
 - Testua ulergarri egiteko eta hartzaila inplikatzeko estrategiak erabiltzen ditu: ideiak birformulatzea, galdera erretorikoak, erregistro-aldaketak.
 - Hitzezkoak ez diren alderdiak kontrolatzen ditu: doinua, keinuak, gorputzaren jarrera...
 - Ahozko testuak sortzen ditu, batik bat azalpen- eta argudio-estuak, argi eta txukun, gidoi bati jarraituz.
 - Zuzentasun, jario eta ahoskera egokiz hitz egiten du.
 - Modu autonomoan erabiltzen ditu IKTak, bere ahozko aurkezpenak egiteko eta zabaltzeko.
 - Bere ahozko erabilerak hobetzeko autoebaluazio- nahiz koebaluazio-estrategiak erabiltzen ditu.
 - Konfiantza du bere komunikazio-gaitasunetan.
 - Hizkuntzaren erabilera baztertzaila oro eta sexistak saihesten ditu.
4. Modu aktiboan eta egokian parte hartzea ikaskuntzako eta gizarteko ahozko harremanetan, bai eta interes sozial, politiko edo kulturaleko eztabaidetan ere, elkarlanerako jarrera positiboarekin.
- Taldeko elkarrizketetan parte hartzen du, ideiak, gertaerak, bizipenak eta sentimenduak adieraziz, iritzia kontrastatuz eta erabakiak hartuz.
 - Egoerarekin bat datorren erregistroa erabiltzen du.
 - Modu espontaneoan parte hartu, eta ikuspuntu pertsonala ematen du.
 - Galderei erantzun eta bere hitzak argudiatzen ditu.
 - Arretaz entzun eta solaskidearen hitzetara egokitzen ditu bere jarduna eta argudioak.
 - Galdera eta iruzkin egokiak eta zuzenak egiten ditu inoren hitzen aurrean.
 - Inoren hizketaldiak errespetatzen ditu.
 - Hizketako txanda errespetatu eta arau soziokomunikatiboak erabiltzen ditu.
 - Intonazio, gorputzaren jarrera eta keinu egokiak erabiltzen ditu.
5. Planifikatu ondoren, idatzizko testuak sortzea, paperean nahiz digitalean, gai sozial, politiko edo kulturalei buruzkoak, ikasleen interesekoak, batik bat azalpen- eta argudio-testuak, kontuan hartuz komunikazio-egoera, eta egokitasun, koherentzia, kohesio eta zuzentasun txukun batez.
- Komunikazio-egoeraren ezaugarriak aztertu, eta haien araberako erabaki egokiak hartzen ditu.
 - Gero eta autonomia handiagoz bilatu eta hautatzen du informazioa, iturri analogikotan nahiz digitaletan.
 - Gero eta autonomia handiagoz planifikatzen du testuaren edukia, eskemak, oharrak, kontzeptu-mapak eta abar erabiliz.
 - Idatzizko testua egituratzen du, testu-antolatzaile egokiak erabiliz.
 - Esanahi-batasuna duten paragrafoetan antolatzen du informazioa.

- Ohiko kohesio-elementuak erabiltzen ditu azalpen- eta argudio-testuetan.
 - Gero eta autonomia handiagoz erabiltzen ditu testua ulergarri egiteko eta hartzailea inplikatzeko estrategiak: ideiak birformulatzea, adibideak ematea, grafikoak...
 - Egoki islatzen du aurrez definitutako asmoa edo helburua.
 - Egoerarekin bat datorren erregistroa erabiltzen du.
 - Arau gramatikalak eta tipografikoak errespetatzen ditu, bai eta arau ortografikoak ere.
 - Modu autonomoan erabiltzen ditu autoebaluazio- nahiz koebaluazio-estrategiak, idatzizko testuak berrikusteko nahiz hobetzeko.
 - Modu autonomoan erabiltzen ditu teknika eta tresna digitalak, idatzizko testuak sortu eta zabaltzeko.
 - Egoki eta zuzen aurkezten du testua: marjinak, goiburuak, irakurgarritasuna...
 - Konfiantza du bere komunikazio-gaitasunetan eta hobetzeko gaitasunean.
 - Hizkuntzaren erabilera baztertzailer oro saihesten du bere idazlanetan.
 - Idazketa komunikazio-bidetzat hartzen du.
6. Sistema linguistikoaz eta haren erabilera-arauez gogoeta egitea, eta jakintza horiek erabiltzea, lagunduta, ulermen-arazoak konpontzeko ez ezik testu eta berrikuspen hobeak egiteko.
- Ikasturtean zehar landutako testuetan oinarrituta, hizkuntza-egoerarekin lotutako hizkuntza-markak identifikatu, eta haien ezaugarriak ematen ditu.
 - Ikasturtean zehar landutako testuetan oinarrituta, diskurtsoarekin lotutako hizkuntza-markak identifikatu, eta haien ezaugarriak ematen ditu.
 - Perpausen arteko harremanak ezagutzen ditu.
 - Kategoría gramatikalak, haien forma eta funtzioa ezagutzen du.
 - Hitzak eratzeko tresnak ezagutzen ditu.
 - Hitzen arteko harreman semantikoak ezagutzen ditu.
 - Oinarrizko arau fonetiko, ortografiko eta morfosintaktikoak ezagutu eta errespetatzen ditu bere lanetan.
 - Aurrez landutako hizkuntza-ezaguerak aplikatzen ditu testuak ulertu eta sortzeko, gero eta autonomia handiagoz.
 - Norberaren eta inoren testuetako akatsak identifikatu eta zuzentzen ditu, gero eta autonomia handiagoz.
 - Dakizkien hizkuntzen arteko kalko oker batzuk identifikatu eta zuzentzen ditu.
 - Bere lanetan hizkuntza-arauek betetzeko interesa dauka.
7. Oinarrizko hizkuntza-terminologia ezagutzea eta erabiltzea hizkuntzari buruz gogoeta egiteko.
- Beharrezko terminologia ulertzen du, hizkuntzari buruzko gogoeta egitean emandako azalpenak eta argibideak jarraitzeko.
 - Hizkuntzari buruzko gogoeta egitean zehatz erabiltzen du hizkuntza-terminologia.
 - Modu autonomoan eskuratzen du informazio gramatikal orokorra eta espezifikoa hainbat euskarritako eskola-hiztegietan eta bestelako kontsulta-liburuetan, eta zuzen eta zehatz erabiltzen du.
8. Euskal Literatura garaikideko eta Espainiar Literaturaren Erdi Arotik XVIII. mendera arteko testu osoak edo pasarteak ulertzea, denen artean irakurrita eta entzunda, eta iritziz pertsonala ematea, oinarrizko literatura-ezaguerak erabiliz.
- Hizkuntza bakoitzaren literatura-aldietako testuak irakurri eta entzuten ditu, hainbat generotakoak.

- Esanahia elkarrekin eraikitzeke jardueretan parte hartzen du.
 - Literatura-testuak ozen irakurriz edo modulatuaz dramatizatzen ditu, ahotsa egokituz, hitzezkoak ez diren elementuak erabiliz eta adierazkortasuna nabarmenduz.
 - Testuaren oinarriko elementuak edo ezaugarriak identifikatzeko jarraibideak erabiltzen ditu.
 - Gaia identifikatzen du, bai eta ideia nagusiak eta bigarren mailakoak ere.
 - Obraren edukiak egilearen asmoarekin duen harremana ulertzen du.
 - Obra baten testuinguru historiko-kulturalari buruzko informazioa erabiltzen du haren esanahia berreraikitzeke.
 - Literatura-hizkuntzaren balio sinbolikoa interpretatzen du, bai eta baliabide erretorikoen funtzionaltasuna ere.
 - Literatura-lanari eta bere ezaugarriei buruzko iritzi pertsonala aurkezten du, deigarrienak egin zaizkion alderdiei buruzko argudioak emanez.
 - Modu autonomoan erabiltzen ditu IKTak, informazioa bilatzeko.
9. Literatura asmoko testuak sortzea, ahozkoak, idatzizkoak nahiz ikus-entzunezkoak, hainbat generotakoak, sormena sustatzeko teknikak erabiliz, ereduaren gogoetan eta azterketan oinarrituta.
- Hautatutako generoaren egitura erabiltzen du.
 - Hautatutako generoaren baliabide erretorikoak nahiz estilistikoak erabiltzen ditu, zabaldu nahi den edukiaren arabera.
 - Bere estiloarekin espresatzen da, eta malgutasunez eta sormenez erabiltzen ditu baliabide erretorikoak nahiz estilistikoak.
 - Sormenez eta originaltasunez espresatzen ditu bere bizipenak, sentimenduak eta gogoetak.
 - Testuak sortzeko prozedura orokorrak aplikatzen ditu, nahiko modu autonomo eta eraginkorrean.
 - Modu autonomoan erabiltzen ditu IKTak, literatura asmoko testuei buruzko informazioa bilatu, sortu, berrikusi eta zabaltzeko.
 - Testu egokia, koherentea eta zuzena sortzen du.
10. Euskal Literatura garaikideko eta Espainiar Literaturaren Erdi Arotik XVIII. mendera arteko laginik garrantzitsuenak ezagutzea, literatura-testuak hobeto ulertzeko eta norberaren kultura aberasteko.
- Ikasturtean zehar landutako Euskal Literaturako eta Espainiar Literaturako aldien ezaugarriak ematen ditu.
 - Literatura-genero tradizional handiak bereizten ditu, eta haien ezaugarri nagusiak ezagutzen ditu.
 - Euskal Literaturako eta Espainiar Literaturako egile eta obra nagusiak identifikatzen ditu, bai eta haien aldiak nahiz mugimenduak ere.
 - Literatura-testuetako gaien eta formen jarraipenaz nahiz bilakaeraz ohartzen da.
 - Gaiak, topikoak eta formak identifikatzen ditu literatura-testuetan, behaketaren nahiz konparazioaren bidez, eta ondorioak ateratzen ditu.
 - Oinarriko baliabide erretorikoak nahiz estilistikoak ezagutzen ditu.
 - Literatura-testuen zenbait ezaugarri identifikatzen ditu kulturaren beste agerraldi batzuetan.
 - Euskal eta Espainiar literaturan landutako garai eta mugimenduetan, emakumezkoek egindako obrak eta ekarpenak ezagutzeko interesa erakusten du.

11. Irakurtzeko ohitura garatzea, eta literatura gozamen-iturritzat hartzea, mundua ezagutzeko bidetzat, kultura eta hizkuntza aberasteko modutzat, eta nortasun pertsonala, kulturala nahiz soziala eraikitzeke eratzat.
 - Bere irizpideen arabera hautatzen ditu literatura-lanak, gozamen pertsonalerako.
 - Modu autonomoan erabiltzen ditu ikastetxeko mediateka, mediateka publikoa eta liburutegi birtualak, literatura-testuak hautatzeko.
 - Gero eta autonomia handiagoz irakurtzen ditu Euskal Literaturaren, Espainiar Literaturaren eta Literatura Unibertsalaren garai guztietako eta gazte-literaturako obrak, bere gustu, zaletasun nahiz interesetatik hurbil daudenak.
 - Literaturari buruzko elkarrizketetan parte hartzen du modu aktiboan, bere bizipenak eta ikuspegi pertsonala adieraziz.
 - Literatura-testua balioetsi, haren edukia laburtu, deigarrienak egin zaizkion alderdiak azaldu, eta irakurketak esperientzia pertsonal moduan eman diona azaltzen du.
 - Literaturarekiko interesa dauka, gozamen-iturria eta mundua ezagutzeko bidea den heinean.
 - Literaturarekiko interesa dauka, kultura eta hizkuntza aberasteko bidea den heinean.
12. Hizkuntza-aniztasuna kritikoki interpretatzea eta balioestea, hizkuntzak nahiz hizkuntza-aniztasuna errespetatuz, eta oinarrizko ezaguera soziolinguistikoak erabiliz.
 - EAEko egoera soziolinguistikoa aztertu eta ebaluatzen du, oinarrizko ezaguera soziolinguistikoak aplikatuz.
 - Hizkuntza estandarrak eta euskalkiek euskara transmititzeko nahiz mantentzeko orduan duten funtzioa aztertu eta balioesten du.
 - Euskararen nahiz gaztelaniaren jatorriko eta bilakaerako fase nagusiak ezagutzen ditu.
 - Euskarak eta gaztelaniak gaur egun munduan duten egoera deskribatzen du, oro har.
 - Hizkuntza baten egoera erabakitzen duten faktore nagusiak deskribatu eta adibideak ematen ditu.
 - Hizkuntzen arteko kontaktuaren ondorioak aztertzen ditu.
 - Hizkuntzekiko eta hiztunekiko aurreiritziak saihesten ditu.
 - Errespetua eta jarrera positiboa du EAEko eleaniztasunaren nahiz kultura-aniztasunaren aurrean.
13. Hizkuntza-ohitura nahiz -jokaera asertiboak eta enpatikoak izatea, bai eta euskara erabiltzeko jarrera proaktiboa, kooperatiboa, bidezkoa eta arduratsua ere testuinguru eleaniztunetan.
 - Euskararen erabilera lehenesten du denetarikoz komunikazio-esparruetan.
 - Euskara normaltzeko eta euskal kultura zabaltzeko eta sortzeko eskola-jardueretan parte hartzen du.
 - Bere euskalkia erabiltzen du hala eskatzen duten komunikazio-egoeretan.
 - Hizkuntzak erabiltzeko banakako eta taldeko ohiturak aztertzen ditu.
 - Euskara erabiltzeko jarrera asertiboa eta enpatikoa du.
14. Informazio-teknologiak gero eta autonomia handiagoz erabiltzea eskolako jardueretan informazioa bilatu, hautatu, kudeatu eta komunikatzeko.
 - Informazioa bilatu eta aurkitzen du, bilaketa aurreratuko tresnak eta gaikako bilatzailearen bat erabiliz.
 - Hautatutako informazioa biltegitatu eta berreskuratzen du hainbat euskarritan, lokalak eta on-line.
 - Informazioa modu egokian etiketatzen du, autonomiaz.

- Komunikatzeko eta lankidetzan aritzeko tresnak eta aplikazioak erabiltzen ditu.
- Informazio-iturrien fidagarritasuna balioesten du, modu autonomoan eta emandako ildoei jarraituz.
- Iturrien egiletzari buruzko arauak errespetatzen ditu bere lan digitaletan.
- Komunikazio digitalen kortesia-arauak zaindu eta errespetatzen ditu.

15. Ikasleak bere hizkuntza-ikaskuntzaz gogoeta egitea, bere ikasteko gaitasunean konfiantzarekin, autorregulazioa sustatzeko.

- Hizkuntzaren ikaskuntza eta erabilera hobetzeko autorregulazio-estrategiak erabiltzen ditu, gero eta autonomia handiagoz.
- Norberaren eta inoren lanak berrikusteko nahiz hobetzeko lanetan parte hartzen du, gero eta autonomia handiagoz.
- Kontrol-zerrendak egiten ditu elkarlanean, eta autoebaluazio- nahiz koebaluazio-jardueretan erabiltzen ditu.
- Edozein hizkuntzatan garatutako autorregulazio-estrategiak erabiltzen ditu, gero eta autonomia handiagoz, beste hizkuntzak hobeto ikasteko.
- Ikaskuntzaren helburuak eta ebaluazio-irizpideak ezagutzeko interesa du.
- Akatsak egitea ikaskuntzaren parte dela onartzen du.
- Hizkuntza ikasteak berez dituen zailtasunak gainditzeko jarrera proaktiboa eta asertiboa du.
- Gero eta kontzientzia handiagoa du bere ikaskuntza-prozesuko gaitasunei eta zailtasunei buruz.
- Ikasitakoaz ohartzen da eta ikaskuntza-helburu berriak markatzeko gai da, bi hizkuntza ofizialetan.

DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZAKO 4. MAILA

1. Hainbat euskarritan dauden ahozko testuak ulertzea, hedabideetakoak, ikaskuntzakoak eta lanekoak, batik bat azalpen- eta argudio-testuak, zentzu orokorraz ohartzuz, ideia nagusiak eta bigarren mailakoak bereiziz eta informaziorik eta daturik garrantzitsuenak hautatuz, proposatutako helburuari begira eta tesia eta argudioak identifikatuz.
 - Aurrez landutako ahozko generoak identifikatu eta haien ezaugarriak ematen ditu.
 - Ahozko testuen gaiari igartzen dio.
 - Igorlearen asmoaz ohartzen da, testuinguruko elementu esplizituen nahiz implizituen bidez.
 - Entzungaiko informazioak identifikatu eta erauzten ditu, bai eta testuko daturik garrantzitsuenak ere.
 - Ahozko testuen zentzu orokorra eraikitzen du.
 - Atalen arteko harreman logikoak ezartzen ditu.
 - Hedabideetako pertsuasio-testuen asmoak, tesiak eta argudioak ondorioztatzen ditu.
 - Ideia nagusiak eta bigarren mailakoak bereizten ditu.
 - Testuko elementu ez-esplizituak ondorioztatzen ditu: zentzu doblea, ironia...
 - Autonomiaz hautatzen eta erabiltzen ditu informazioa erregistratzeko baliabideak.
 - Ahozko testuak ulertzeko orduan agertzen diren zalantzak argitzeko estrategia egokiak erabiltzen ditu.
 - Modu aktiboan entzuten du.
 - Errespetuz entzuten du.
 - Adierazpen baztertzaillez ohartzen da.
 - Modu kritikoan interpretatzen ditu pertsuasio-mezuak, batik bat hedabideetakoak.
2. Hainbat euskarritan idatzitako azalpen- eta argudio-testuak ulertzea eta interpretatzea, hedabideetakoak, ikaskuntzakoak eta lanekoak, zentzu orokorraz ohartzuz, ideia nagusiak eta bigarren mailakoak bereiziz, edukia eta testuaren forma modu kritikoan balioetsiz, eta informaziorik eta daturik garrantzitsuenak hautatuz, proposatutako helburuari begira.
 - Idatzizko generoak identifikatzen eta karakterizatzen ditu.
 - Testuaren zentzu orokorra eta bigarren mailako gaiak antzematen ditu.
 - Igorlearen asmoaz ohartzen da, idatzizko testuetako eta testuinguruko elementu esplizituen nahiz implizituen arabera.
 - Irakurgaiko informazioak identifikatu eta erauzten ditu.
 - Testuaren zentzu orokorra laburtzen du.
 - Ideia nagusiak eta bigarren mailakoak identifikatzen ditu.
 - Igorlearen tesia eta argudioak identifikatzen ditu argudio-testuetan.
 - Informazioak, iritziak, gertaerak eta falaziak bereizten ditu.
 - Testuko elementu ez-esplizituak eta testuinguruko implizituak ondorioztatzen ditu.
 - Autonomiaz hautatzen eta erabiltzen ditu ideiak antolatzekeo teknikak, idatzizko testuak antolatzekeo: eskemak, grafikoak, kontzeptu-mapak...
 - Testuaren egitura orokorra berreraikitzen du, modu autonomoan.
 - Ulermen-arazoak konpontzekeo estrategia egokiak erabiltzen ditu.
 - Hizkuntzakoak ez diren elementuen esanahia interpretatu eta balioesten du: ikonoak, ortotipografia...
 - Elementu multimodalen esanahia txertatzen du testu digitaletan, eta testuaren esanahiari

- egiten dioten ekarpena balioesten du.
- Informazioaren garrantzia balioesten du, bere ezagutzen arabera.
 - Irakurritakoari buruzko bere iritzia ematen du, testuko elementu esplizituetan oinarrituta.
 - Adierazpen baztertzailuez , androzentrikoen eta sexistez ohartzen da.
 - Modu kritikoan interpretatzen ditu pertsuasio-mezuak, batik bat hedabideetakoak.
 - Irakurketarekiko interesa dauka, informazio- eta jakintza-iturri den heinean.
3. Planifikatu ondoren, azalpen- eta argudio-testu eraginkorrak egitea, argiak eta egituratuak, gizarteari, politikari edo kulturari buruzkoak, ikus-entzunezko baliabideen eta IKTen laguntzaz, hitzezko eta ez-hitzezko baliabideak egoki erabiliz.
- Komunikazio-egoeraren ezaugarriak aztertu, eta haien arabera erabaki egokiak hartzen ditu.
 - Informazio esanguratsua bilatu eta hautatzen du, hainbat ikuspuntu eta iturritakoak: analogikoa, ikus-entzunezkoa eta digitala.
 - Modu logikoan antolatzen du informazioa, komunikatu asmo denaren arabera.
 - Ahozko testua egituratzen du, testu-antolatzailerak erabiliz.
 - Testua ulergarri egiteko eta hartzailerak inplikatzeko estrategiak erabiltzen ditu: ideiak birformulatzea, galdera erretorikoak, erregistro-aldaketak, umorea.
 - Hitzekoak ez diren alderdiak kontrolatzen ditu: doinua, keinuak, gorputzaren jarrera...
 - Ahozko azalpen-testuak sortzen ditu, argi eta txukun, gidoi bati jarraituz.
 - Ahozko argudio-testuak sortzen ditu, eta argudio egokiak erabiltzen ditu.
 - Zuzentasun, jario eta ahoskera argiz hitz egiten du.
 - Ganoraz erabiltzen ditu IKTak, bere ahozko aurkezpenak egiteko eta zabaltzeko.
 - Bere ahozko erabilerak hobetzeko autoebaluazio- nahiz koebaluazio-estrategiak erabiltzen ditu.
 - Konfiantza du bere komunikazio-gaitasunetan.
 - Hizkuntzaren bidez inor baztertzeari eta hartzailerak gutxiestea saihesten du.
4. Modu aktiboan eta egokian parte hartzea ikaskuntzako eta gizarteko ahozko harremanetan, bai eta interes sozial, politiko edo kulturalerako eztabaidetan ere, elkarlanerako jarrera positiboarekin.
- Taldeko elkarrizketetan parte hartzen du, ideiak, gertaerak, bizipenak eta sentimenduak adieraziz, iritzia kontrastatuz eta erabakiak hartuz.
 - Egoera bakoitzaren arabera erregistroak erabiltzen ditu.
 - Modu espontaneoan parte hartu, eta ikuspuntu pertsonala eta kritikoa ematen du.
 - Galderei erantzun eta bere hitzak argudiatzen ditu.
 - Arretaz entzun eta solaskidearen hitzetara egokitzen ditu bere jarduna eta argudioak eta kontrargudioak.
 - Galdera eta iruzkin egokiak, zuzenak eta kritikoak egiten ditu inoren hitzen aurrean.
 - Inoren hizketaldiak errespetatzen ditu eta, aldi berean, bere planteamenduak defendatzen ditu.
 - Hizketako txanda errespetatzen du, arau soziokomunikatiboak erabiltzen ditu, eta solaskideek ere errespetatzen dituzaten laguntzen du.
 - Intonazio, gorputzaren jarrera eta keinu egokiak erabiltzen ditu.
5. Planifikatu ondoren, idatzizko testu egokiak sortzea, batik bat azalpen- eta argudio-testuak, paperean nahiz digitalean, koherenteak, ongi kohesionatuak eta zuzenak, gai sozial, politiko edo kulturalerako buruzkoak, kontuan hartuz komunikazio-egoera.

- Komunikazio-egoeraren ezaugarriak aztertu, eta haien arabera erabaki egokiak hartzen ditu.
 - Modu autonomoan bilatu eta hautatzen du informazio egokia eta hainbat ikuspuntutakoa, iturri analogikotan nahiz digitaletan.
 - Modu autonomoan planifikatzen du testuaren edukia, eskemak, oharrak, kontzeptu-mapak eta abar erabiliz.
 - Idatziko testua egituratzen du, denetarikoa testu-antolatzaile egokiak erabiliz.
 - Esanahi-batasuna duten paragrafoetan antolatzen du informazioa.
 - Denetarikoa kohesio-elementu egokiak erabiltzen ditu.
 - Autonomiaz erabiltzen ditu informazioa ulergarri egiteko eta hartzailea inplikatzen estrategiak: ideiak birformulatzea, adibideak ematea, grafikoak, galdera erretorikoak...
 - Egoki islatzen du aurrez definitutako asmoa edo helburua.
 - Egoerarekin bat datorren erregistroa erabiltzen du, eta hainbat erregistro erabil ditzake testu berean.
 - Arau gramatikalak eta tipografikoak errespetatzen ditu, bai eta arau ortografikoak ere.
 - Modu autonomoan erabiltzen ditu autoebaluazio- nahiz koebaluazio-estrategiak, idatziko testuak berrikusteko nahiz hobetzeko.
 - Ganoraz erabiltzen ditu teknika eta tresna digitalak, idatziko testuak sortu eta zabaltzeko.
 - Egoki eta zuzen aurkezten du testua: marjinak, goiburua, irakurgarritasuna...
 - Konfiantza du bere komunikazio-gaitasunetan eta hobetzeko gaitasunean.
 - Hizkuntzaren erabilera baztertzailerok saihesten du bere idazlanetan.
 - Idazketa komunikazio-bidetzat hartzen du.
6. Sistema linguistikoaz eta haren erabilera-arauez gogoeta egitea, eta jakintza horiek erabiltzea, lagunduta, ulermen-arazoak konpontzeko ez ezik testu eta berrikuspen hobeak egiteko.
- Ikasturtean zehar landutako testuetan oinarrituta, hizkuntza-egoerarekin lotutako hizkuntza-markak identifikatzen eta karakterizatzen ditu.
 - Ikasturtean zehar landutako testuetan oinarrituta, diskurtsoarekin lotutako hizkuntza-markak identifikatzen eta karakterizatzen ditu.
 - Perpauseko elementuak ezagutzen eta karakterizatzen ditu, bai eta perpausen arteko harremanak ere.
 - Kategoria gramatikalak, haien forma eta funtzioa ezagutzen du eta karakterizatzen du.
 - Hitzak eratzeko tresnak ezagutzen eta karakterizatzen ditu.
 - Hitzaren arteko harreman semantikoak ezagutzen eta azaltzen ditu.
 - Arau fonetiko, ortografiko eta morfosintaktikoak ezagutu eta errespetatzen ditu bere lanetan.
 - Aurrez landutako hizkuntza-eguerak aplikatzen ditu testuak ulertu eta sortzeko, modu autonomoan.
 - Norberaren eta inoren testuetako akatsak identifikatu eta zuzentzen ditu, modu autonomoan.
 - Dakizkien hizkuntzen arteko kalko oker batzuk identifikatu eta zuzentzen ditu.
 - Bere lanetan hizkuntza-arauek betetzeko interesa dauka.
7. Oinarritako hizkuntza-terminologia ezagutzea eta erabiltzea hizkuntzari buruz gogoeta egiteko.
- Hizkuntzari buruzko gogoeta egitean emandako azalpenak eta argibideak jarraitzeko terminologia ulertzen du.

- Hizkuntzari buruzko gogoeta egitean zehatz erabiltzen du hizkuntza-terminologia.
 - Modu autonomoan eskuratzen du informazio gramatikal orokorra eta espezifiko hainbat euskarritako eskola-hiztegietan eta bestelako kontsulta-liburuetan, eta zuzen eta zehatz erabiltzen du.
8. Euskal Literaturaren XX. mendera arteko eta Espainiar Literaturaren XVIII. mendetik gaur egunera arteko testu osoak edo pasarteak ulertzea, denen artean irakurrita eta entzunda, eta iritzi pertsonala ematea, oinarritzko literatura-ezaguerak erabiliz.
- Hizkuntza bakoitzaren literatura-aldietako testuak irakurri eta entzuten ditu, hainbat generotakoak.
 - Esanahia elkarrekin eraikitzeke jardueretan parte hartzen du.
 - Literatura-testuak ozen irakurriz edo modulatu drammatizatzen ditu, ahotsa egokituz, hitzezkoak ez diren elementuak erabiliz eta adierazkortasuna nabarmenduz.
 - Testuaren oinarritzko elementuak edo ezaugarriak identifikatzeko jarraibideak erabiltzen ditu.
 - Gaia identifikatzen du, bai eta ideia nagusiak eta bigarren mailakoak ere.
 - Literaturako gaien eta formen jarraipena edo bilakaera ezagutzen eta iruzkintzen du literatura-testuetan.
 - Literatura-testuak modu kritikoan konparatzen ditu hainbat ikuspuntutatik: testuingurua, mugimenduak, generoak, gaien trataera...
 - Literatura-lanari eta bere ezaugarri buruzko iritzi pertsonala aurkezten du, deigarrienak egin zaizkion alderdiei buruzko argudioak emanez.
 - Obraren esanahia interpretatzen du, kontuan hartuz testuinguru historiko kulturala eta norberaren esperientzia.
 - Euskal eta Espainiar literaturan landutako garai eta mugimenduetan, emakumezkoek egindako obrak eta ekarpenak ezagutzeko interesa erakusten du.
 - Ganoraz eta kritikoan erabiltzen ditu IKTak, informazioa bilatzeko eta hautatzeko.
9. Literatura asmoko testuak sortzea, ahozkoak, idatzizkoak nahiz ikus-entzunezkoak, hainbat generotakoak, sormena sustatzeko teknikak erabiliz, eredu gogoetan eta azterketan oinarrituta.
- Hautatutako generoaren egitura erabiltzen du.
 - Literatura-ereduak txertatzen ditu bere lanetan, modu sortzailean.
 - Hautatutako generoaren baliabide erretorikoak nahiz estilistikoak erabiltzen ditu, zabaldu nahi den edukiaren araberakoak.
 - Bere estiloarekin espresatzen da, eta malgutasunez eta sormenez erabiltzen ditu baliabide erretorikoak nahiz estilistikoak.
 - Sormenez eta originaltasunez espresatzen ditu bere bizipenak, sentimenduak eta gogoetak.
 - Testuak sortzeko prozedura orokorrak aplikatzen ditu, autonomiaz eta ganoraz.
 - Modu autonomo eta kritikoan erabiltzen ditu IKTak, literatura asmoko testuei buruzko informazioa bilatu, sortu, berrikusi eta zabaltzeko.
 - Testu egokia, koherentea eta zuzena sortzen du.
10. Euskal Literaturaren XX. mendera arteko eta Espainiar Literaturaren XVIII. mendetik XX.era arteko laginik garrantzitsuenak ezagutzeko, literatura-testuak hobeto ulertzeko eta norberaren kultura aberasteko.
- Ikasturtean zehar landutako Euskal Literaturaren eta Espainiar Literaturaren aldiak karakterizatzen ditu.
 - Literatura-genero tradizional handiak bereizten ditu, eta haien ezaugarri nagusiak ezagutzen

ditu.

- Euskal Literaturako eta Espainiar Literaturako egile eta obra nagusiak karakterizatzen ditu, bai eta haien aldi eta mugimenduak ere.
- Literatura-testuetako gaien eta formen jarraipenaz nahiz bilakaeraz ohartzen da.
- Gaiak, topikoak eta formak identifikatzen ditu literatura-testuetan, ikuspuntuak behatu, aztertu eta azaltzen ditu, kontuan hartuz ingurunea, aldia edo kultura, eta kritikoki balioesten du literatura-testua.
- Baliabide erretorikoak nahiz estilistikoak ezagutzen eta sailkatzen ditu.
- Literatura-testuen zenbait ezaugarri identifikatzen ditu kulturaren beste agerraldi batzuetan.

11. Irakurtzeko ohitura garatzea, eta literatura gozamen-iturritzat hartzea, mundua ezagutzeko bidetzat, kultura eta hizkuntza aberasteko modutzat, eta nortasun pertsonala, kulturala nahiz soziala eraikitzeke eratzat.

- Bere irizpideen arabera hautatzen ditu literatura-lanak, gozamen pertsonalerako.
- Modu autonomo eta eraginkorrean erabiltzen ditu ikastetxeko mediateka, mediateka publikoa eta liburutegi birtualak, literatura-testuak hautatzeko.
- Modu autonomoan irakurtzen ditu Euskal Literaturaren, Espainiar Literaturaren eta Literatura Unibertsalaren obrak.
- Literaturari buruzko elkarrizketetan parte hartzen du modu aktiboan, bere bizipenak eta ikuspegi pertsonala adieraziz.
- Literatura-testua balioetsi, haren edukia laburtu, deigarrienak egin zaizkion alderdiak azaldu, eta irakurketak esperientzia pertsonal moduan eman diona azaltzen du.
- Literaturarekiko interesa dauka, gozamen-iturria eta mundua ezagutzeko bidea den heinean.
- Literaturarekiko interesa dauka, kultura eta hizkuntza aberasteko bidea den heinean.

12. Hizkuntza-aniztasuna kritikoki interpretatzea eta balioestea, hizkuntzak nahiz hizkuntza-aniztasuna errespetatuz, eta oinarrizko ezaguera soziolinguistikoak erabiliz.

- Egoera soziolinguistikoak aztertu eta ebaluatzen ditu, oinarrizko ezaguera soziolinguistikoak aplikatuz.
- Hizkuntza estandarrak eta euskalkiek euskara transmititzeko nahiz mantentzeko orduan duten funtzioa aztertu eta balioesten du.
- Euskararen nahiz gaztelaniaren jatorriko eta bilakaerako fase nagusiak deskribatzen ditu, bai eta egungo egoera ere.
- Hizkuntza baten egoera erabakitzen duten faktoreak deskribatu eta adibideak ematen ditu.
- Hizkuntzen arteko kontaktuaren ondorioak aztertzen ditu.
- Hizkuntza mantentzearen nahiz garatzearen aldeko erakundeak ezagutzen eta balioesten ditu.
- Hizkuntzekiko eta hiztunekiko aurreiritziak saihesten ditu.
- Errespetua eta jarrera positiboa du EAEko eleaniztasunaren nahiz kultura-aniztasunaren aurrean.

13. Hizkuntza-ohitura nahiz -jokaera asertiboak eta enpatikoak izatea, bai eta euskara erabiltzeko jarrera proaktiboa, kooperatiboa, bidezkoa eta arduratsua ere testuinguru eleaniztunetan.

- Euskararen erabilera lehenesten du denetariko komunikazio-esparruetan.
- Euskara normaltzeko eta euskal kultura zabaldu eta sortzeko eskola-jardueretan parte hartzen du.
- Bere euskalkia erabiltzen du hala eskatzen duten komunikazio-egoeretan.

- Hizkuntzak erabiltzeko banakako eta taldeko ohiturak aztertzen ditu.
 - Euskara erabiltzeko jarrera asertiboa eta enpatikoa du.
14. Informazio-teknologiak modu autonomo eta kritikoan erabiltzea, eskolako jardueretan informazioa bilatu, hautatu, kudeatu eta komunikatzeko.
- Informazioa bilatu eta aurkitzen du, bilaketa aurreratuko tresnak eta gaikako bilatzaileak erabiliz.
 - Hautatutako informazioa biltegitratzen du hainbat euskarritan, lokalak eta on-line, ganoraz eta irizpide koherenteak erabiliz.
 - Informazioa modu egokian etiketatzen du, autonomiaz.
 - Komunikatzeko eta lankidetzan aritzeko tresnak eta aplikazioak erabiltzen ditu.
 - Informazio-iturrien fidagarritasuna balioesten du, modu autonomo eta kritikoan.
 - Iturrien egiletzari buruzko arauak errespetatzen ditu bere lan digitaletan.
 - Komunikazio digitalen kortesia-arauak zaindu eta errespetatzen ditu.
15. Ikasleak bere hizkuntza-ikaskuntzaz gogoeta egitea, bere ikasteko gaitasunean konfiantzarekin, autorregulazioa sustatzeko.
- Hizkuntzaren ikaskuntza eta erabilera hobetzeko autorregulazio-estrategiak erabiltzen ditu, modu autonomoan.
 - Norberaren eta inoren lanak berrikusteko nahiz hobetzeko lanetan parte hartzen du, modu autonomoan.
 - Kontrol-zerrendak egiten ditu elkarlanean, eta autoebaluazio- nahiz koebaluazio-jardueretan erabiltzen ditu.
 - Edozein hizkuntzatan garatutako autorregulazio-estrategiak erabiltzen ditu, modu autonomoan, beste hizkuntzak hobeto ikasteko.
 - Ikaskuntzaren helburuak eta ebaluazio-irizpideak ezagutzeko interesa du.
 - Akatsak egitea ikaskuntzaren parte dela onartzen du.
 - Hizkuntza ikasteak berez dituen zailtasunak gainditzeko jarrera proaktiboa eta asertiboa du.
 - Gero eta kontzientzia handiagoa du bere ikaskuntza-prozesuko gaitasunei eta zailtasunei buruz.
 - Ikasitakoaz ohartzen da eta ikaskuntza-helburu berriak markatzeko gai da, bi hizkuntza ofizialetan.